Жыве Беларусь!

Народная газета

Орган Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

№176 (689) 8 верасня 1993 г. Серада. Выдаецца з кастрычніка 1990 года на беларускай і рускай мовах. Тыраж 500400 экз. Кошт у розніцу — 15 руб.

На дванаццатай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, якая праходзіла ў маі—ліпені бягучага года, адным з асноўных пытанняў было абмеркаванне праекта Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. З разгледжаных 113 артыкулаў гэтага праекта поўнасцю прыняты 64, астатнія прыняты часткова ці не адобраны. Некаторыя главы праекта Канстытуцыі засталіся неразгледжанымі. Канстытуцыйнай камісіі было даручана падрыхтаваць праект Канстытуцыі для чарговага парламенцкага разгляду на асенняй сесіі Вярхоўнага Савета.

Члены Канстытуцыйнай камісіі і эксперты на падставе паправак, выказаных народнымі дэпутатамі, прапаноў грамадзян дапрацавалі закон, па якім павінна жыць і развівацца грамадства.

Рабочая група Канстытуцыйнай камісіі звяртае ўвагу грамадзян Рэспублікі Беларусь, што па пытаннях новых паправак і ўдакладненняў у праект Канстытуцыі пажадана звяртацца да народных дэпутатаў Рэспублікі Беларусь, якія выбраны ад вашых акруг, ці тых суб'ектаў, якія маюць права заканадаўчай ініцыятывы.

(Праект Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь чытайце на 2-й і 3-й стар.)

ФАКС

Вкратце

В истекшие сутки продолжались бои в Боснии и Герцеговине.

Формирования боснийских хорватов при поддержке регулярных частей хорватской армии близки к овладению городом Гони-Вакуф в Центральной Боснии.

После двухмесячного перерыва вчера в Москве возобновился процесс по делу ГКЧП.

На заседание суда из-за болезни вновь не прибыл, однако, Александр Тизяков. В настоящее время он находится на лечении в госпитале в Екатеринбурге.

В срыве договоренностей по прекращению огня в регионе обвинил грузинскую сторону Верховный Совет Абхазии.

Бронетехника и артиллерия из района конфликта не выводится и по-прежнему готова к применению.

Президент Турции Сулейман Демирель заявил в беседе по телефону с президентом Армении Левоном Тер-Петросяном, что оккупация азербайджанских земель вызвала в Турции большое возмущение.

Иранское руководство также потребовало от Армении немедленного вывода ее войск с азербайджанской территории.

В Тбилиси вчера находились бывший премьер-министр Грузии Виссарион Гугушвили и другие лица из ближайшего окружения З.Гамсахурдиа.

Они вели переговоры с нынешними властями Грузии. Содержание переговоров пока неизвестно.

Шведов тоже волнует Чернобыль

И вовсе не случайно. Делегация шведских парламентариев, которую возглавляет заместитель председателя комитета по международным делам риксдага господин Пьер Шори, начала свой рабочий визит в нашу республику со встречи с Чернобыльской комиссией белорусского парламента по двум причинам.

Во-первых, шведам тоже досталось от Чернобыля и они хотели бы подробнее узнать о последствиях радиационного воздействия на человека, окружающую среду. Во-вторых, исходя из принципов гуманизма и взаимопомощи, изучают возможность таковой для Беларуси.

Виктор ЗАГРАДСКИЙ.

Рисунок Олега ПОПОВА

Не было ни гроша, да вдруг алтын

Более 9 тысяч археологических ценностей возвращены Институтом истории материальной культуры Российской АН Новгородскому музею.

Об этом шла речь на прошедшей вчера в Министерстве культуры Беларуси пресс-конференции.

Эта коллекция — результат раскопок под Новгородком, которые с 1968 по 1984 год ленинградскими специалистами, и почти целиком оказалась в Санкт-Петербурге.

Сегодня музей Новгородка, исторической столицы Беларуси, почти не имевший материалов о своем прошлом, получает в созданнии второй экспозиции.

Анжела БЕЛУШ.

Кто-то руки не помыл

В Городке — вспышка дизентерии.

Инфекционное отделение райбольницы приняло более 70 человек с таким диагнозом. Причина "болезни грязных рук", как ее называют медики, — сметана местного молокозавода. Обнаружено трое работников завода — носителей инфекции. Предприятие временно закрыто, продажа сметаны прекращена. Поток больных позавчера прекратился. Лечение идет успешно.

Степан ГОРОДСКОЙ.

Дежурная часть

Приехали!

Вчера ночью на платформе могилевского железнодорожного вокзала задержаны двое вымогателей.

Слесарь могилевского ПО "Химволокно" Г. и неработающий С. требовали у проводника могилевской дирекции по обслуживанию пассажиров железнодорожного транспорта Л. полторы тысячи долларов. В момент передачи денег они были взяты с поличным.

Трагедия на шоссе

Один человек погиб и семь с тяжелыми ранениями доставлены в больницу.

Авария произошла на шоссе Бобруйск — Могилев у деревни Глуховская Селиба Быховского района. КамАЗ на полном ходу врезался в стоявший на остановке пассажирский автобус...

Андрей АРШАНСКИЙ.

Осенняя песня рубля. Но очень бодрая

Беларусь будет входить в рублевую зону.

Вчера в Москве полномочные представители правительств и национальных банков Беларуси, Армении, России, Казахстана, Таджикистана и Узбекистана подписали соглашение "О практических мерах по созданию рублевой зоны нового типа".

Эмиссионный центр теперь будет находиться в России. Документом предусматривается согласованная между шестью этими странами бюджетная, кредитная и таможенная политика. Единой "наличкой" будет рубль.

На основе данного соглашения в ближайшее время будут подписаны двусторонние соглашения о единой денежной системе.

Антон ЧЕКОВ.

В Минск не вернулся... Из-за непредвиденных обстоятельств

Те, кто позавчера ждал в аэропорту Минск-2 самолет из Сочи, напрасно потеряли время.

Не знали они, что жизнь их родственников и близких в это время была в опасности.

Когда экипаж поднял машину на высоту более десяти тысяч метров, а удаление от Сочи составило немало километров, в одной из систем случилось неладное. Времени на раздумья у пилотов почти не было. И они приняли решение экстренно возвращаться в Адлерский аэропорт, где к аварийной посадке белорусского самолета были готовы все — пожарники, экипажи "скорой помощи", другие службы.

Слава Богу, все обошлось нормально.

Арсен ГРАД.

Расписались "эрудиты"

В Витебске на Успенской горке осквернен памятный знак в виде креста Евфросинии Полоцкой.

У его подножья разжигали костер, а постамент испещрили звездами, свастикой, названиями рок-групп. Ясно, что это сотворили люди незрелого возраста и еще менее зрелого ума. Впрочем, среди надписей есть и "дьявольское" число 666. Кто-то из хулиганов проявил "эрудицию"...

Сергей СЕРГЕЕВ.

Выпуск подготовлен по сообщениям корреспондентов "Народной газеты", агентств ИТАР—ТАСС, Белинформ, Интерфакс, БелаПАН и РИД.

Мы і свет

Японцы разумеюць наш боль

Словамі ўдзячнасці за прадастаўленне пасольству Японіі памяшкання для плённай работы пачаў 6 верасня свой візіт да Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Станіслава Шушкевіча Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Японіі Суміо Эдамура. Станіслаў Шушкевіч дадаў, што ў дыпламатаў іншых краін пакуль што яшчэ ёсць праблемы з размяшчэннем. Але гэта справа ў будучым будзе вырашана.

У цёплай дружалюбнай гутарцы кіраўнік парламента выказаў упэўненасць у здольнасці японскага народа глыбока зразумець беды і патрэбы беларусаў, якія пацярпелі больш за іншых у час другой сусветнай вайны і ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Японцам, падкрэсліў ён, добра вядомы ваеннае ліхалецце і вынікі атамных бамбардзіровак.

Пан Эдамура пацвердзіў словы Станіслава Шушкевіча, перадаўшы Беларусі ў дар ад урада Японіі партыю медпрэпаратаў і медыцынскага абсталявання на суму 1,5 мільёна амерыканскіх долараў. Ён паведаміў, што ў лістападзе ў нашу рэспубліку паступіць яшчэ адна партыя лякарстваў на 1 мільён долараў. урад Японіі паклапоціцца, каб дабрачынны груз быў своечасова дастаўлены ў Мінск.

Пасля заканчэння сустрэчы Станіслаў Шушкевіч даў інтэрв'ю карэспандэнтам тэлерадыёкампаніі Эн-эйч-кей.

У гэты ж дзень пасол Японіі сустрэўся з прэм'ер-міністрам рэспублікі Вячаславам Кебічам. Адбыўся раунд перагавораў з міністрам замежных спраў Пятром Краўчанкам аб развіцці двухбаковых адносін паміж дзяржавамі. У час гутаркі ў МЗС разглядаліся таксама пытанні консульскага і эканамічнага ўзаемадзеяння, культурнага ўзаемаабмену.

У час праведзенага візіту ў Беларусь адбылося абмеркаванне праблем супрацоўніцтва паміж дзвюма краінамі ў галіне нераспаўсюджання ядзернай зброі і іншых жыццёва важных пытанняў.

Белінфарм.

г.Мінск.

"Мы можам зрабіць яшчэ многа добрага",

— гавораць ветэраны другой сусветнай, немцы і беларусы

У канцы мінулага тыдня Беларусь наведалі ветэраны 25-й дывізіі вермахта, якая ўдзельнічала ў акупацыі Францыі, а пасля нападу Германіі на СССР ваявала на Украіне і ў Расіі і была, па прызнанню саміх ветэранаў, амаль поўнасцю знішчана ў сорак чацвёртым пад Мінскам.

Пасля паездкі па месцах былых баёў яны сустрэліся ў Таварыстве дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі са сваімі былымі праціўнікамі — беларускімі ветэранамі Вялікай Айчыннай, дзе разам прынялі сумесную заяву.

Час садзейнічае глыбокаму асэнсаванню падзей гісторыі, гаворыцца ў ёй.

Мы, ветэраны другой сусветнай вайны, былыя салдаты вермахта, якія па прымусу Гітлера паўстагоддзя назад апынуліся на беларускай зямлі, разам з былымі салдатамі Савецкай Арміі, прадстаўнікамі Мінскага камітэта ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны вельмі задаволены гэтай і іншымі сустрэчамі былых салдат процілеглых у мінулым армій. Нам вельмі шкада таго, што здарылася, і мы лічым гэта недарэчнасцю гісторыі.

Але галоўнае — з мінулых памылак рабіць вынікі на будучыню. Ветэраны другой сусветнай вайны ўсведамляюць, што кожны з іх можа многа зрабіць, каб пакончыць з рэшткамі халоднай вайны і былога процістаяння ў імя міру і садружнасці. Ветэраны гатовы садзейнічаць усімі магчымымі сродкамі ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай трагедыі, развіццю гуманітарных і дзелавых сувязей паміж нашымі народамі, спрыяць станаўленню суверэннай Беларусі.

Рэха падзеі

З беларусамі ўжо ўдалося напрацаваць капітал узаемнага даверу

— лічаць у нямецкіх землях Паўночны Рэйн-Вестфалія і Брандэнбург

125 тысяч марак ахвяраваў урад нямецкай зямлі Брандэнбург на набыццё медыкаментаў для Беларусі. Гэта толькі адзін з вынікаў нядаўняга візіту ў дзве федэральныя зямлі ФРГ Старшыні Вярхоўнага Савета нашай рэспублікі Станіслава Шушкевіча. Увогуле ж камюніке, падпісанае нашым кіраўніком сумесна з прэм'ер-міністрамі зямель Паўночны Рэйн-Вестфалія і Брандэнбург — панамі Рау і Штольпе, прадугледжвае маштабную перспектыву супрацоўніцтва ў цэлым шэрагу сфер.

Землі Паўночны Рэйн-Вестфалія і Брандэнбург, адзначаецца ў гэтым камюніке, актыўна падтрымліваюць распачаты ў Беларусі працэс рэформ. Яны разглядаюць умацаванне дэмакратыі і грамадзянскіх свабод, а таксама працэс карэннай перабудовы эканомікі як асноватворную перадумову для пашырэння ўзаемных кантактаў. Далейшае развіццё працэсу дэмакратызацыі адпавядае інтарэсам жыхароў не толькі Беларусі, але і ўсіх краін Еўропы.

За мінулыя гады былі запланаваны і ажыццёўлены канкрэтныя сумесныя праекты. Паспяховая іх рэалізацыя ўмацавала ўзаемны давер. Ёсць аднадушная думка, што і ў далейшым супрацоўніцтва павінна будавацца на аснове канкрэтных праектаў. Перш за ўсё, канстатуецца далей у камюніке, землі Паўночны Рэйн-Вестфалія і Брандэнбург будуць паглыбляць супрацоўніцтва ў галінах адукацыі, падрыхтоўкі кадраў, перадачы тэхналогій і ўдзелу ў кірмашах. У бліжэйшы час дэлегацыя прадпрымальнікаў з гэтых дзвюх зямель наведае Рэспубліку Беларусь з мэтай пашырэння эканамічных кантактаў і абмеркавання перспектыў прамысловага кааперавання.

Рэспубліка Беларусь і землі Паўночны Рэйн-Вестфалія і Брандэнбург ужо на працягу некалькіх гадоў супрацоўнічаюць разам з іншымі партнёрамі ў галіне стварэння ў Мінску міжнароднага навучальна-адукацыйнага цэнтра. У абедзвюх землях збіраюцца грунтоўна абмеркаваць пытанні будучых форм супрацоўніцтва ў рамках гэтага праекта. Ёсць надзея, што цэнтр будзе адкрыты ў верасні 1994 года. Нямецкі бок таксама будзе прымаць удзел і ў распрацоўцы канцэпцыі дзейнасці цэнтра, каб з дапамогай сваіх праграм аказаць падтрымку распачатым рэформам і стварэнню свабоднага і дэмакратычнага грамадска-эканамічнага ладу.

Людміла ДРАЗДОВА.

Бяздушнасць

Што ж вы робіце?

Мой сын вучыцца на другім курсе юрыдычнага факультэта Белдзяржуніверсітэта. Зараз усе студэнты збіраюцца на ўборку бульбы. Прымушаюць ехаць і сына.

Але ж як ён паедзе? Яшчэ ў шасцігадовым узросце хлопчыку рабілі аперацыю на сэрцы. Толькі нешта няўдала, бо пайшоў тромб, з-за якога прыйшлося ампутаваць руку.

Толькі ніхто не хоча звяртаць увагі на такое калецтва. Адпраўляюць за даведкай аб вызваленні ад сельгасработ. Проста жах нейкі.

Ну ды што там. Звярнуліся мы да ўчастковага ўрача. Доктар наадрэз адмовіў, маўляў, ідзіце на УПЭК.

Тэлефануем галоўурачу. У размове згаджаецца з намі, а прыйшлі да яго, зноў жа даюць накірунак на УПЭК.

Нідзе, нідзе не хочуць нават слухаць майго сына. А ў Міністэрстве аховы здароўя ўвогуле сказалі: "Няхай жыве паўнакроўным студэнцкім жыццём".

Пішу пісьмо і плачу. Няўжо ўжо і дактары сталі бяздушнымі?.

В.Ш.
(Дакладны адрас у рэдакцыі ёсць).

Заява ўрада Рэспублікі Беларусь

Апошнія падзеі паказваюць, што шэрагам грамадска-палітычных арганізацый, у прыватнасці БНФ — БЗВ, разгорнута ўзмоцненая кампанія па святкаванню даты 8 верасня як "дня беларускай ваеннай славы".

У гэтай сувязі ўрад лічыць неабходным заявіць наступнае. Усякія спробы прадставіць дзень 8 верасня як нацыянальнае свята супярэчаць рашэнню Вярхоўнага Савета рэспублікі, які зацвердзіў пералік свят і памятных дат, што адзначаюцца беларускім народам.

Па-другое, дастаткова няпэўнай выглядае сама трактоўка бітвы пад Оршай 8 верасня 1514 года. Гістарычныя факты сведчаць, што ў бітве пад Оршай удзельнічалі не толькі рускія і беларусы. Значыць, няма ніякіх падстаў выкарыстоўваць гэту дату для абвастрэння адносін паміж двума народамі. Не палітычная кан'юнктура, а навуковы аналіз і строгая аб'ектыўнасць павінны ляжаць у аснове ацэнак гэтай гістарычнай падзеі.

Падтрымліваючы рашэнне Мінскага гарвыканкама аб забароне святкавання гэтага мерапрыемства, урад Рэспублікі Беларусь рашуча адмяжоўваецца ад антырускіх і антырасійскіх лозунгаў, пад якімі спрабуюць адзначыць 8 верасня яго арганізатары. Урад заяўляе, што ніякія спробы і гістарычныя спекуляцыі не змогуць разбурыць брацкія сувязі беларускага і рускага народаў, азмрочыць далейшую перспектыву ў адносінах дзвюх славянскіх дзяржаў.

Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

7 верасня 1993 г.

г.Мінск.

... А потехе час

Как пасовали "звезды"

Ирина ДЕРГАЧ,
Юрий НОЯРОВИЧ

В это верилось с трудом: 6 сентября в Минск на концертно-футбольное супершоу приезжает команда звезд российской эстрады "Старко". Скептичный зритель смотрел на яркие афиши с усмешкой. Как же, вот бросят гастроли и просто так приедут погонять мяч с минскими бизнесменами Крылов и Кельми, Антонов и Глызин да еще дюжина авторитетов эстрадного Олимпа.

И все же тысяч пятнадцать минчан, осторожно шлепая по лужам и с опаской посматривая на мрачные тучи, направились на "Динамо".

Дождь больше не лил.

Но Крылов с Антоновым действительно не приехали. Сергею, кстати, лучшему форварду "Старко", помешали неотложные дела в Штатах, там же находилась и почетный президент клуба Алла Пугачева, а у нестареющего Юры были сложности с вылетом. Лишь хорошая спортивная форма помогла вылететь из Москвы и поиграть во втором тайме Преснякову-младшему и Глызину: рейсы на Минск сократили, и обоим пришлось в отчаянной давке бороться за места в самолете. Но, несмотря на ощутимые потери, "Старко" сыпанула на поле звездами первой величины. Владимир Перетурин, комментировавший необычный матч, то и дело срывал продрогших зрителей с мест и заставлял жадно всматриваться в игроков в красно-белой форме. Были в команде светила и чуть поскромнее. На воротах стоял Юрий Давыдов, руководитель группы "Зодчие", душа клуба и его "рабочий" президент, два года назад вместе с Михаилом Муромовым и Виктором Резниковым "придумавший" "Старко". О центральном защитнике Васе Брыкалове столичная публика мало что знала, но ее заверили, что Вася игрой на трубе умилил бы и самого Армстронга. Сергей Минаев прикрывал левый край, Михаил Муромов — правый. Чуть дальше выдвинулись Барыкин, Мисин, Куликов с играющим тренером Валерием Гладилиным. В нападении "хозяйничали" Владимир Пресняков-старший, с легкой руки Перетурина окрещенный Петровичем, и молодой бард из Питера Леня Стуликов.

Минская команда была для россиян, впрочем, как и для белорусских фанов, котом в мешке, и сколочена организатором этого шоу, известным в прошлом футболистом минского "Динамо", ныне преуспевающим бизнесменом Людасом Румбутисом, из представителей столичного малого и среднего бизнеса, банкира, спортивных журналистов и депутатов. Из имен известных широкой публике, пожалуй, можно было назвать лишь Сергея Антончика, депутата парламента.

Только судья в поле, мэр Молодечно и тоже депутат Геннадий Карпенко, дал свисток, как гости прижали минчан к воротам и стали беззастенчиво выражать "любовь" голкиперу минчан, директору ресторана "Беларусь" Чеславу Боярчику. И к середине первого тайма после сольного прохода по левому флангу единственного профи в своем составе Гладилина гости размочили счет.

Во втором тайме минчане полностью сменили свой стартовый состав и благодаря уверенной игре в центре поля бывших партнеров по "Динамо" Румбутиса и Алексейчикова переломили подуставших "звезд", зажав их в штрафной. Финальный свисток зафиксировал счет 2:2. В послематчевых пенальти при счете 4:4 последним к мячу подходит Людас Румбутис. И хладнокровно бьет в руки Давыдову. Ко всеобщему ликованию игроков "Старко" и трибун.

Пока игроки "Старко" приводили себя в концертный вид, публике не давал замерзать неукротимый Александр Солодуха. После представления команды хоккеистов минского "Тивали" (кстати, шоу было приурочено к началу сезона МХЛ) из раздевалки по очереди выходили российские звезды, садились в открытый автомобиль и подъезжали с песней к зрителям. Да, пели под фонограмму и вместе со стадионом. Завели всех шустрый Женя Куликов своими "Бедными голубями" и степенный Крис Кельми "Ночным рандеву".

Народная газета

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь

Праект
ПА СТАНУ НА 20.08.93

Мы, народ Рэспублікі Беларусь (Беларусі),
зыходзячы з адказнасці за сучаснае і будучае Беларусі,
усведамляючы сябе паўнапраўным суб'ектам сусветнага супольніцтва і пацвярджаючы сваю прыхільнасць да агульначалавечых каштоўнасцей,
грунтуючыся на сваім неад'емным праве на самавызначэнне,
абапіраючыся на шматвяковую гісторыю развіцця беларускай дзяржаўнасці,
105 аддаючы належнае пошукам справядлівага грамадскага ладу на старажытнай зямлі Беларусі,
імкнучыся зацвердзіць правы і свабоды кожнага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь,
жадаючы забяспечыць грамадзянскую згоду, непахісныя ўстоі народаўладдзя і прававой дзяржавы,
прымаем гэту Канстытуцыю—Асноўны Закон Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ I. АСНОВЫ КАНСТЫТУЦЫЙНАГА ЛАДУ

204 *Артыкул 1. Рэспубліка Беларусь унітарная дэмакратычная сацыяльная прававая дзяржава.*

Рэспубліка Беларусь валодае вяршэнствам і паўнатой улады на сваёй тэрыторыі, самастойна ажыццяўляе ўнутраную і знешнюю палітыку.

Рэспубліка Беларусь абараняе сваю незалежнасць і тэрытарыяльную цэласнасць, канстытуцыйны лад, забяспечвае законнасць і правапарадак.

Артыкул 2. Чалавек у Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца вышэйшай каштоўнасцю грамадства і дзяржавы.

217 *Дзяржава адказная перад грамадзянінам за ___ стварэнне ўмоў для свабоднага і годнага развіцця асобы. Грамадзянін адказны перад дзяржавай за*
178 *няўхільнае выкананне абавязкаў, ускладзеных на яго Канстытуцыяй.*

Артыкул 3. Адзінай крыніцай дзяржаўнай улады ў Рэспубліцы Беларусь з'яўляецца народ. Народ ажыццяўляе сваю ўладу непасрэдна і праз
182 *прадстаўнічыя органы ў формах і межах, ўстаноўленых Канстытуцыяй.*

Любыя дзеянні па дасягненню дзяржаўнай улады з дапамогай насілля, а таксама шляхам іншага парушэння законаў Рэспублікі Беларусь праследуюцца па закону.

Артыкул 4. Дэмакратыя ў Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца на аснове разнастайнасці палітычных інстытутаў, ідэалогій і поглядаў.

Ідэалогія палітычных партый, рэлігійных або іншых грамадскіх аб'яднанняў, сацыяльных груп не можа ўстанаўлівацца ў якасці абавязковай для грамадзян Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 5. Палітычныя партыі, іншыя грамадскія аб'яднанні, дзейнічаючы ў рамках Канстытуцыі і законаў Рэспублікі Беларусь, садзейнічаюць выяўленню і выказванню палітычнай волі грамадзян, удзельнічаюць у выбарах.

Палітычныя партыі і іншыя грамадскія аб'яднанні маюць права карыстацца дзяржаўнымі сродкамі масавай інфармацыі ў парадку, устаноўленым законам.

Забараняецца стварэнне і дзейнасць палітычных партый, а таксама іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія маюць на мэце насільнае змяненне канстытуцыйнага ладу ці вядуць прапаганду вайны, нацыянальнай, рэлігійнай і расавай варожасці.

Артыкул 6. Дзяржава грунтуецца на прынцыпе падзелу ўлад: заканадаўчай, выканаўчай і судовай. Дзяржаўныя органы ў межах сваіх паўнамоцтваў дзейнічаюць самастойна, узаемадзейнічаючы паміж сабой, стрымліваючы і ўраўнаважваючы адзін аднаго.

Артыкул 7. Дзяржава, усе яе органы і службовыя асобы звязаны правам, дзейнічаюць у межах Канстытуцыі і прынятых у адпаведнасці з ёю законаў.

Прававыя акты або іх асобныя палажэнні, прызнаныя ва ўстаноўленым законам парадку супярэчачымі палажэнням Канстытуцыі, не маюць юрыдычнай сілы.

Нарматыўныя акты дзяржаўных органаў публікуюцца або даводзяцца да ўсеагульнага ведама іншым прадугледжаным законам спосабам.

Артыкул 8. Рэспубліка Беларусь прызнае прыярытэт агульнапрызнаных прынцыпаў міжнароднага права і забяспечвае адпаведнасць ім заканадаўства.

Не дапускаецца заключэнне міжнародных дагавораў, якія супярэчаць Канстытуцыі.

Артыкул 9. Тэрыторыя Рэспублікі Беларусь з'яўляецца натуральнай умовай існавання і прасторавай мяжой самавызначэння народа Беларусі, асновай яго дабрабыту і суверэнітэту Рэспублікі Беларусь.

Тэрыторыя Беларусі адзіная і неадчужальная.

170 *Адміністрацыйна-тэрытарыяльнае ўладкаванне Рэспублікі Беларусь вызначаецца законам.*

Артыкул 10. Грамадзяніну Рэспублікі Беларусь гарантуецца абарона і заступніцтва дзяржавы як на тэрыторыі Беларусі, так і за яе межамі.

169 *Ніхто не можа быць пазбаўлены грамадзянства Рэспублікі Беларусь або права змяніць грамадзянства.*

Грамадзянін Рэспублікі Беларусь не можа быць выдадзены замежнай дзяржаве, калі іншае не прадугледжана міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Набыццё і страта грамадзянства ажыццяўляюцца ў адпаведнасці з законам.

Артыкул 11. Замежныя грамадзяне і асобы без грамадзянства на тэрыторыі Беларусі карыстаюцца правамі і свабодамі і выконваюць абавязкі нароўні з грамадзянамі Рэспублікі Беларусь, калі іншае не ўстаноўлена Канстытуцыяй, законамі і міжнароднымі дагаворамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 12. Рэспубліка Беларусь можа надаваць
197 *з захаваннем устаноўленых законам умоў права прытулку асобам, якія цярпяць пераслед у іншых дзяржавах за палітычныя, рэлігійныя перакананні або нацыянальную прыналежнасць.*

Артыкул 13. Дзяржава прадастаўляе ўсім роўныя правы для ажыццяўлення гаспадарчай і
228 *іншай дзейнасці, акрамя забароненай законам, і гарантуе роўную абарону і роўныя ўмовы для развіцця ўсіх форм уласнасці.*

Дзяржава ажыццяўляе рэгуляванне эканамічнай дзейнасці ў інтарэсах чалавека і грамадства.

Законам могуць быць вызначаны аб'екты, якія знаходзяцца толькі ва ўласнасці дзяржавы, а таксама замацавана выключнае права дзяржавы на ажыццяўленне асобных відаў дзейнасці.

Артыкул 14. Дзяржава рэгулюе адносіны паміж
225 *сацыяльнымі, нацыянальнымі і іншымі супольнасцямі на аснове прынцыпаў роўнасці перад законам, павагі правоў і іх інтарэсаў.*

Артыкул 15. Дзяржава адказная за захаванне гісторыка-культурнай спадчыны, свабоднае развіццё культур усіх нацыянальных супольнасцей, якія пражываюць у Рэспубліцы Беларусь.

Артыкул 16. Усе рэлігіі і веравызнанні роўныя перад законам. Устанаўленне якіх-небудзь пераваг або абмежаванняў адной рэлігіі або веравызнання ў адносінах да іншых не дапускаецца.

Забараняецца дзейнасць канфесіянальных арганізацый, іх органаў і прадстаўнікоў, якая
223 *накіравана супраць суверэнітэту Рэспублікі Беларусь, яе канстытуцыйнага ладу і грамадзянскай згоды ці звязана з парушэннем правоў і свабод грамадзян.*

Адносіны дзяржавы і канфесій рэгулююцца законам.

204 *Артыкул 17. Дзяржаўнай мовай Рэспублікі Беларусь з'яўляецца беларуская мова.*

116 *Афіцыйны статус іншых моў вызначаецца законам.*

Артыкул 18. Рэспубліка Беларусь у сваёй знешняй палітыцы зыходзіць з прынцыпаў роўнасці дзяржаў, непрымянення сілы або пагрозы сілай, непарушнасці межаў, мірнага ўрэгулявання спрэчак, неўмяшання ва ўнутраныя справы і іншых агульнапрызнаных прынцыпаў і норм міжнароднага права.

Рэспубліка Беларусь ставіць за мэту зрабіць сваю тэрыторыю бяз'ядзернай зонай, а дзяржаву нейтральнай.

Артыкул 19. Сімваламі Рэспублікі Беларусь як суверэннай дзяржавы з'яўляюцца яе Дзяржаўны сцяг, Дзяржаўны герб і Дзяржаўны гімн.

139 *Дзяржаўны сцяг, Дзяржаўны герб і Дзяржаўны гімн зацвярджаюцца законам.*

ЗАЎВАГІ

1. Тоўстым шрыфтам выдзелены прынятыя артыкулы і часткі артыкулаў.

2. Падкрэслены змяненні ў параўнанні з праектам Канстытуцыі па стану на 04.05.1993 года.

3. Лічбамі адзначаны вынікі галасавання па непрынятых артыкулах і частках артыкулаў.

Артыкул 20. Сталіца Рэспублікі Беларусь горад Мінск.

Статус горада Мінска вызначаецца законам.

Раздзел II. АСОБА, ГРАМАДСТВА, ДЗЯРЖАВА

Артыкул 21. Забеспячэнне правоў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь з'яўляецца вышэйшай мэтай Рэспублікі Беларусь.

Дзяржава гарантуе правы і свабоды грамадзян Рэспублікі Беларусь, замацаваныя ў Канстытуцыі, законах Рэспублікі Беларусь і прадугледжаныя міжнароднымі абавязацельствамі дзяржавы.

Артыкул 22. Усе роўныя перад законам і маюць права без усякай дыскрымінацыі на роўную абарону правоў і законных інтарэсаў.

Артыкул 23. Абмежаванне правоў і свабод асобы дапускаецца толькі ў выпадках, прадугледжаных законам, у інтарэсах нацыянальнай бяспекі, грамадскага парадку, абароны маралі, здароўя насельніцтва, правоў і свабод іншых асоб.

Ніхто не можа карыстацца перавагамі і прывілеямі, якія супярэчаць закону.

Артыкул 24. Кожны мае права на жыццё.

Дзяржава абараняе жыццё чалавека ад любых проціпраўных замахаў.

Смяротная кара да яе адмены можа прымяняцца ў адпаведнасці з законам як выключная мера па-
219 *карання за асабліва цяжкія злачынствы і толькі па прыгавору суда.*

Артыкул 25. Дзяржава забяспечвае свабоду, недатыкальнасць і годнасць асобы. Абмежаванне або пазбаўленне асабістай свабоды магчыма ў выпадках і парадку, устаноўленых законам.

Асоба, узятая пад варту, мае права на судовую праверку законнасці яе затрымання або арышту.

Ніхто не павінен падвяргацца катаванням, жорсткаму, бесчалавечнаму або зневажальнаму да яго годнасці абыходжанню ці пакаранню, а таксама без яго згоды падвяргацца медыцынскім або іншым доследам.

Артыкул 26. Ніхто не можа быць прызнаны вінаватым у злачынстве, калі яго віна не будзе ў прадугледжаным законам парадку даказана і ўстаноўлена ўступіўшым у законную сілу прыгаворам суда. Той, каго абвінавачваюць, не павінен даказваць сваю невінаватасць.

Артыкул 27. Ніхто не павінен прымушацца да дачы паказанняў і тлумачэнняў супраць самога сябе, членаў сваёй сям'і, блізкіх родных. Доказы, атрыманыя з парушэннем закона, не маюць юрыдычнай сілы.

Артыкул 28. Кожны мае права на абарону ад незаконнага ўмяшання ў яго асабістае жыццё, у тым ліку ад замаху на тайну яго карэспандэнцыі, тэлефонных і іншых паведамленняў, на яго гонар і годнасць.

Артыкул 29. Недатыкальнасць жылля і іншых законных уладанняў грамадзян гарантуецца. Ніхто не мае права без законнай падставы ўвайсці ў жыллё і іншае законнае ўладанне грамадзяніна супраць яго волі.

Артыкул 30. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права свабодна перамяшчацца і выбіраць месца жыхарства ў межах Рэспублікі Беларусь, пакідаць яе і беспераШкодна вяртацца назад.

Артыкул 31. Кожны мае права самастойна вызначаць свае адносіны да рэлігіі, асабіста або сумесна з іншымі вызнаваць любую рэлігію або не вызнаваць ніякай, выказваць і распаўсюджваць перакананні, звязаныя з адносінамі да рэлігіі, удзельнічаць у адпраўленні рэлігійных культаў, рытуалаў, абрадаў.

Артыкул 32. Шлюб, сям'я, мацярынства, бацькоўства і дзяцінства знаходзяцца пад абаронай дзяржавы.

Жанчына і мужчына па дасягненні шлюбнага ўзросту маюць права ўступіць у шлюб. Шлюб грун-
155 *туецца на добраахвотнай згодзе. Муж і жонка раўнапраўныя ў сямейных адносінах.*

Бацькі або асобы, якія іх замяняюць, маюць права і абавязаны выхоўваць дзяцей, клапаціцца аб іх здароўі, развіцці і навучанні. Дзіця не павінна падвяргацца жорсткаму абыходжанню або зняваге,
223 *прыцягвацца да работ, якія могуць нанесці шкоду яго фізічнаму, разумоваму або маральнаму развіццю. Дзеці абавязаны клапаціцца пра бацькоў, а таксама асоб, якія іх замяняюць, і аказваць ім дапамогу.*

Артыкул 33. Кожнаму гарантуецца свабода поглядаў, перакананняў і іх свабоднае выказванне.

Ніхто не можа быць прымушаны да выказвання сваіх перакананняў або адмовы ад іх.

Манапалізацыя сродкаў масавай інфармацыі
200 *дзяржавай, грамадскімі аб'яднаннямі або асобнымі грамадзянамі, а таксама цэнзура не дапускаюцца.*

Артыкул 34. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на атрыманне, захоўванне і распаўсюджванне поўнай, дакладнай і своечасовай інфармацыі аб дзейнасці дзяржаўных органаў, грамадскіх аб'яднанняў, аб палітычным, эканамічным і міжнародным жыцці, стане навакольнага асяроддзя.

Дзяржаўныя органы, грамадскія аб'яднанні, службовыя асобы абавязаны прадаставіць грамадзяніну Рэспублікі Беларусь магчымасць азнаёміцца з матэрыяламі, якія закранаюць яго правы і законныя інтарэсы.

Артыкул 35. Свабода сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяў, дэманстрацый і пікетавання, якія не парушаюць правапарадак і правы іншых грамадзян Рэспублікі Беларусь, гарантуецца дзяржавай. Парадак правядзення ўказаных мерапрыемстваў устанаўліваецца законам.

Артыкул 36. Кожны мае права на свабоду аб'яднанняў.

Суддзі, пракурорскія работнікі, супрацоўнікі органаў унутраных спраў, Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь, органаў бяспекі, ваеннаслужачыя не могуць быць членамі палітычных партый і іншых грамадскіх аб'яднанняў, якія дамагаюцца палітычных мэт.

Артыкул 37. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права ўдзельнічаць у вырашэнні дзяржаўных спраў як непасрэдна, так і праз свабодна выбраных прадстаўнікоў. Непасрэдны ўдзел грамадзян у кіраванні справамі грамадства і дзяржавы забяспечваецца правядзеннем рэферэндумаў, абмеркаваннем праектаў законаў і пытанняў рэспубліканскага і мясцовага значэння, іншымі ўстаноўленымі законам спосабамі.

Артыкул 38. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права свабодна выбіраць і быць выбранымі ў дзяржаўныя органы на аснове ўсеагульнага, роўнага, прамога выбарчага права пры тайным галасаванні.

Артыкул 39. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці са сваімі здольнасцямі, прафесійнай падрыхтоўкай маюць права роўнага доступу да любых пасад у дзяржаўных органах.

Артыкул 40. Кожны мае права накіроўваць асабістыя або калектыўныя звароты ў дзяржаўныя органы.

Дзяржаўныя органы, а таксама службовыя асобы абавязаны разгледзець зварот і даць адказ па сутнасці ва ўстаноўлены законам тэрмін. Адмова ад разгляду пададзенай заявы павінна быць пісьмова матывавана.

Артыкул 41. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на працу як найбольш дастойны спосаб самасцвярджэння чалавека, гэта значыць права на выбар прафесіі, роду заняткаў і работы ў адпаведнасці з прызваннем, здольнасцямі, адукацыяй і прафесійнай падрыхтоўкай, а таксама на здаровыя і бяспечныя ўмовы працы.

Працоўныя маюць права на абарону сваіх эканамічных і сацыяльных інтарэсаў, уключаючы права
194 *на аб'яднанне ў прафесійныя саюзы, заключэнне калектыўных дагавораў (пагадненняў) і права на забастоўку.*

Дзяржава стварае ўмовы для поўнай занятасці насельніцтва. У выпадку незанятасці асобы па не залежных ад яе прычынах ёй гарантуецца навучан-
215 *не новым спецыяльнасцям і павышэнне кваліфікацыі з улікам грамадскіх патрэбнасцей, а таксама дапамога па беспрацоўю ў адпаведнасці з законам.*

Прымусовая праца забараняецца. Не лічыцца прымусовай працай вайсковая або альтэрнатыўная ёй грамадзянская служба, а таксама работа або
226 *служба, якая вызначаецца прыгаворам суда або ў адпаведнасці з законам аб надзвычайным і ваенным становішчы.*

Артыкул 42. Працуючыя па найму маюць права на ўзнагароджанне за выкананую работу ў адпаведнасці з яе колькасцю, якасцю і грамадскім значэннем, але не ніжэй устаноўленага дзяржавай мінімальнага памеру. Жанчыны і мужчыны, дарослыя і непаўналетнія маюць права на роўнае ўзнагароджанне за працу роўнай вартасці.

Артыкул 43. Працоўныя маюць права на адпачынак. Для тых, хто працуе па найму, гэта права забяспечваецца ўстанаўленнем рабочага тыдня, які не перавышае 40 гадзін, скарочанай працягласцю работы ў начны час, прадастаўленнем штогадовых аплатных водпускаў, дзён штотыднёвага адпачынку.

Артыкул 44. Дзяржава гарантуе кожнаму права ўласнасці.

Уласнік мае права валодаць, карыстацца і распараджацца маёмасцю як аднаасобна, так і сумесна з іншымі асобамі. Недатыкальнасць уласнасці, права яе атрымання ў спадчыну ахоўваюцца законам.

Прымусовае адчужэнне маёмасці дапускаецца толькі па матывах грамадскай неабходнасці пры захаванні ўмоў і парадку, устаноўленых законам, са своечасовым і поўным кампенсаваннем кошту адчужанай маёмасці, а таксама па прыгавору суда.

Ажыццяўленне права ўласнасці не павінна наносіць шкоды навакольнаму асяроддзю, гісторыка-культурным каштоўнасцям, уціскаць правы і абараняемыя законам інтарэсы іншых асоб.

Артыкул 45. Грамадзянам Рэспублікі Беларусь гарантуецца права на ахову здароўя, уключаючы бясплатнае лячэнне ў дзяржаўных установах аховы здароўя.

Права грамадзян Рэспублікі Беларусь на ахову здароўя забяспечваецца таксама развіццём фізічнай культуры і спорту, мерамі па аздараўленню навакольнага асяроддзя, магчымасцю карыстання аздараўленчымі ўстановамі, удасканальваннем аховы працы.

Артыкул 46. Кожны мае права на спрыяльнае навакольнае асяроддзе і на пакрыццё шкоды, прычыненай парушэннем гэтага права.

Артыкул 47. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на сацыяльнае забеспячэнне ў ста-
225 *расці, у выпадку хваробы, інваліднасці, страты працаздольнасці, страты карміцеля і ў іншых выпадках, прадугледжаных законам.*

149 *Дзяржава праяўляе асаблівы клопат аб асобах, якія страцілі здароўе пры абароне дзяржаўных і грамадскіх інтарэсаў.*

Артыкул 48. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь маюць права на жыллё. Гэта права забяспечваецца развіццём дзяржаўнага, грамадскага і прыватнага жыллёвага фонду, садзейнічаннем грамадзянам у набыцці жылля.

Ніхто не можа быць адвольна пазбаўлены жылля.

Артыкул 49. Кожны мае права на адукацыю.

193 *Гарантуюцца даступнасць і бясплатнасць абавязковай адукацыі, узровень якой вызначаецца законам.*

Прафесійна-тэхнічная, сярэдняя, сярэдняя спецы-
202 *яльная і вышэйшая адукацыя даступная для ўсіх у адпаведнасці са здольнасцямі кожнага. Кожны можа на конкурснай аснове бясплатна атрымаць адпаведную адукацыю ў дзяржаўных навучальных установах.*

199 *Арганізацыі і грамадзяне маюць права ствараць навучальныя ўстановы і кіраваць імі згодна з законам.*

Артыкул 50. Кожны мае права захоўваць сваю
218 *нацыянальную прыналежнасць, таксама як ніхто не можа быць прымушаны да вызначэння і ўказання нацыянальнай прыналежнасці.*

Знявага нацыянальнай годнасці праследуецца па закону.

213 *Кожны мае права карыстацца роднай мовай, выбіраць мову зносін.*

213 *Дзяржава гарантуе ў адпаведнасці з законам свабоду выбару мовы выхавання і навучання.*

Артыкул 51. Кожны мае права на ўдзел у культурным жыцці. Гэта права забяспечваецца агульнадаступнасцю каштоўнасцей айчыннай і сусветнай культуры, якія знаходзяцца ў дзяржаўных і грамадскіх фондах, развіццём сеткі культурна-асветных устаноў.

Свабода мастацкай, навуковай, тэхнічнай творчасці і выкладання гарантуецца.

Інтэлектуальная ўласнасць ахоўваецца законам.

Артыкул 52. Кожны, хто знаходзіцца на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, абавязаны выконваць яе Канстытуцыю, законы і паважаць нацыянальныя традыцыі.

216 *Артыкул 53. Кожны ___ абавязаны паважаць годнасць, правы, свабоды, законныя інтарэсы іншых асоб.*

Артыкул 54. Кожны абавязаны берагчы гісторыка-культурную спадчыну і іншыя культурныя каштоўнасці.

208 *Артыкул 55. Ахова ___ прыроднага асяроддзя — абавязак кожнага.*

Артыкул 56. Грамадзяне Рэспублікі Беларусь абавязаны прымаць удзел у фінансаванні дзяржаўных расходаў шляхам выплаты дзяржаўных падаткаў, пошлін і іншых плацяжоў.

Артыкул 57. Абарона Рэспублікі Беларусь—абавязак і свяшчэнны доўг грамадзяніна Рэспублікі Беларусь.

Парадак праходжання вайсковай службы, падставы і ўмовы вызвалення ад вайсковай службы ці замена яе альтэрнатыўнай устанаўліваюцца законам.

Артыкул 58. Ніхто не можа быць прымушаны __ да выканання абавязкаў, якія не прадугледжаны Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь і яе законамі, ці да адмаўлення ад сваіх правоў.

Артыкул 59. Дзяржава абавязана прымаць усе даступныя ёй меры па стварэнню ўнутранага і міжнароднага парадку, неабходнага для поўнага ажыццяўлення правоў і свабод грамадзян Рэспублікі Беларусь, прадугледжаных Канстытуцыяй.

Артыкул 60. Дзяржаўныя органы, службовыя і іншыя асобы, якім даверана выкананне дзяржаўных функцый, абавязаны ў межах сваёй кампетэнцыі прымаць неабходныя меры для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод асобы.

Гэтыя органы і асобы нясуць адказнасць за дзеянні, якія парушаюць правы і свабоды асобы.

223 *Артыкул 61. Кожнаму гарантуецца абарона яго правоў і свабод кампетэнтным, незалежным і непрадузятым судом ва ўстаноўленыя законам тэрміны.*

З мэтай абароны правоў, свабод, гонару і годнасці грамадзяне маюць права спагнаць у
198 *судовым парадку як маёмасную шкоду, так і матэрыяльнае кампенсаванне маральнай шкоды.*

Артыкул 62. Кожны ___ мае права на юрыдычную дапамогу для ажыццяўлення і абароны правоў і свабод, уключаючы права карыстацца ў любы момант дапамогай адвакатаў і іншых сваіх прадстаўнікоў у судзе, іншых дзяржаўных органах,
225 *органах мясцовага самакіравання, на прадпрыемствах, ва ўстановах, у арганізацыях, грамадскіх аб'яднаннях і ў адносінах са службовымі асобамі і грамадзянамі. У выпадках, прадугледжаных законам, юрыдычная дапамога аказваецца за кошт дзяржаўных сродкаў.*

214 *___Процідзеянне аказанню прававой дапамогі ў Рэспубліцы Беларусь забараняецца.*

Артыкул 63. Ажыццяўленне прадугледжаных гэтай Канстытуцыяй правоў і свабод асобы можа быць прыпынена толькі ва ўмовах надзвычайнага або ваеннага становішча ў парадку і межах, устаноўленых Канстытуцыяй і законам.

Пры ажыццяўленні асобных мер у перыяд надзвычайнага становішча не могуць абмяжоўвацца правы, прадугледжаныя ў артыкуле 24, частцы трэцяй артыкула 25, артыкулах 26, 31 Канстытуцыі.

РАЗДЗЕЛ III. ВЫБАРЧАЯ СІСТЭМА. РЭФЕРЭНДУМ

Глава 1. ВЫБАРЧАЯ СІСТЭМА

Артыкул 64. Выбары дэпутатаў і іншых асоб, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады народам, з'яўляюцца ўсеагульнымі: права выбіраць маюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, дасягнуўшыя 18 гадоў.

У выбарах не ўдзельнічаюць грамадзяне, прызнаныя судом недзеяздольнымі, асобы, якія
155 *ўтрымліваюцца па прыгавору суда ў месцах пазбаўлення волі. ___ Любое прамое або ўскоснае абмежаванне выбарчых правоў грамадзян у іншых выпадках з'яўляецца недапушчальным і караецца па закону.*

Артыкул 65. Узроставы цэнз дэпутатаў і іншых
217 *асоб, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады, вызначаецца адпаведнымі законамі, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй.*

Артыкул 66. Выбары з'яўляюцца свабоднымі: выбаршчык асабіста вырашае, ці ўдзельнічаць яму ў выбарах і за каго галасаваць.

Падрыхтоўка і правядзенне выбараў праводзяцца адкрыта і галосна.

Артыкул 67. Выбары з'яўляюцца роўнымі: выбаршчык на кожных выбарах у сваёй выбарчай акрузе мае адзін голас; колькасць выбаршчыкаў у кожнай
185 *акрузе павінна быць прыкладна роўнай; кандыдаты, якія выбіраюцца на дзяржаўныя пасады народам, удзельнічаюць у выбарах на роўных падставах.*

Артыкул 68. Выбары з'яўляюцца прамымі: дэпутаты выбіраюцца грамадзянамі непасрэдна.

Артыкул 69. Галасаванне на выбарах з'яўляецца тайным: кантроль за волевыяўленнем выбаршчыкаў у ходзе галасавання забараняецца.

Артыкул 70. Права вылучэння кандыдатаў у дэпутаты належыць грамадскім аб'яднанням, працоўным калектывам і грамадзянам у адпаведнасці з законам.

Артыкул 71. Расходы на падрыхтоўку і правядзенне выбараў ажыццяўляюцца за кошт дзяржавы ў межах выдзеленых на гэтыя мэты сродкаў.

Артыкул 72. Правядзенне выбараў забяспечваюць выбарчыя камісіі.

Парадак правядзення выбараў вызначаецца законамі Рэспублікі Беларусь.

Выбары не праводзяцца ў перыяд надзвычайнага або ваеннага становішча.

Глава 2. РЭФЕРЭНДУМ (НАРОДНАЕ ГАЛАСАВАННЕ)

Артыкул 73. Для вырашэння важнейшых пытанняў дзяржаўнага і грамадскага жыцця могуць праводзіцца рэспубліканскія і мясцовыя рэферэндумы.

Артыкул 74. Рэспубліканскія рэферэндумы назначаюцца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь па прапанове Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або не менш як 500 тысяч грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам.

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь не пазней чым за 30 дзён пасля ўнясення ў адпаведнасці з законам прапаноў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або грамадзян аб правядзенні рэферэндуму абавязаны назначыць дату правядзення рэспубліканскага рэферэндуму.

Пытанне аб правядзенні рэспубліканскага рэферэндуму можа быць разгледжана Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь таксама па ініцыятыве не менш як 40 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 75. Мясцовыя рэферэндумы назначаюцца адпаведнымі мясцовымі прадстаўнічымі органамі па сваёй ініцыятыве або па прапанове не менш дзесяці працэнтаў грамадзян, якія валодаюць выбарчым правам і пражываюць на адпаведнай тэрыторыі.

Артыкул 76. Рэферэндумы праводзяцца шляхам усеагульнага, свабоднага, роўнага і тайнага галасавання.

У рэферэндумах удзельнічаюць грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам.

Артыкул 77. Рэферэндум лічыцца адбыўшымся,
208 *калі ў ім прыняло ўдзел больш палавіны грамадзян, унесеных у спісы для галасавання.*

Рашэнне лічыцца прынятым рэферэндумам пры
115 *ўмове, што за яго прагаласавала большасць грамадзян, якія прынялі ўдзел у галасаванні, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй.*

Артыкул 78. Рашэнні, прынятыя рэферэндумам, могуць быць адменены або зменены толькі шляхам рэферэндуму, калі іншае не будзе ўстаноўлена рэферэндумам.

Артыкул 79. Парадак правядзення рэспубліканскіх і мясцовых рэферэндумаў, а таксама пералік пытанняў, якія не могуць быць вынесены на рэферэндум, вызначаюцца законам Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ IV. ЗАКАНАДАЎЧАЯ, ВЫКАНАЎЧАЯ І СУДОВАЯ ЎЛАДА

Глава 3. ВЯРХОЎНЫ САВЕТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 80. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь з'яўляецца вышэйшым прадстаўнічым пастаянна дзеючым і адзіным заканадаўчым органам дзяржаўнай улады Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 81. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь складаецца з 240 дэпутатаў, якія выбіраюцца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 82. Тэрмін паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь пяць гадоў.

Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь могуць быць датэрмінова спынены па пастанове Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, прынятай большасцю не менш як 160 дэпутатаў.

Выбары новага складу Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь назначаюцца не пазней чым за тры месяцы да заканчэння паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 83. Першае пасяджэнне Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь склікаецца Цэнтральнай камісіяй Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў не пазней чым за 30 дзён пасля выбрання не менш як 160 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 84. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь:

1) назначае рэспубліканскія рэферэндумы;

2) прымае і змяняе Канстытуцыю;

3) прымае законы і пастановы і ажыццяўляе кантроль за іх выкананнем;

4) дае тлумачэнне Канстытуцыі і законаў;

5) прызначае чарговыя выбары дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і мясцовых Саветаў;

6) утварае Цэнтральную камісію Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенню рэспубліканскіх рэферэндумаў;

7) дае згоду Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь на прызначэнне Прэм'ер-міністра, міністраў замежных спраў, фінансаў, абароны, унутраных спраў, Старшыні Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь;

8) выбірае Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, Вярхоўны Суд Рэспублікі Беларусь, Вышэйшы Гаспадарчы Суд Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Старшыню і Савет Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь, Старшыню і членаў Праўлення Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь;

9) вызначае парадак вырашэння пытанняў адміністрацыйна-тэрытарыяльнага ўладкавання дзяржавы;

10) вызначае асноўныя напрамкі ўнутранай і знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь;

11) зацвярджае рэспубліканскі бюджэт, справаздачу аб яго выкананні, нарматывы адлічэнняў ад агульнадзяржаўных падаткаў і даходаў у мясцовыя бюджэты;

12) устанаўлівае рэспубліканскія падаткі і зборы, ажыццяўляе кантроль за грашовай эмісіяй;

13) ратыфікуе і дэнансуе міжнародныя дагаворы Рэспублікі Беларусь;

14) прымае рашэнні аб амністыі;

15) вызначае ваенную дактрыну, структуру і арганізацыю Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь;

16) аб'яўляе вайну і заключае мір;

17) устанаўлівае дзяржаўныя ўзнагароды, класныя чыны і званні Рэспублікі Беларусь;

18) прымае пастановы аб роспуску мясцовых Саветаў і назначае новыя выбары ў выпадку сістэматычнага або яўнага невыканання імі патрабаванняў заканадаўства;

19) адмяняе распараджэнні Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у выпадках, калі яны супярэчаць законам і пастановам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь мае права адмяняць рашэнні мясцовых Саветаў у выпадку неадпаведнасці іх закону.

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь можа вырашаць іншыя пытанні ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 85. Галасаванне на пасяджэннях Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца дэпутатамі асабіста.

Законы і пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь лічацца прынятымі пры ўмове, што за іх прагаласавалі не менш як 121 дэпутат, калі іншае не прадугледжана Канстытуцыяй.

Прынятыя законы ў дзесяцідзённы тэрмін з дня прыняцця накіроўваюцца на подпіс Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 86. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь выбірае з ліку дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь Старшыню Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 87. Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь выбіраецца тайным галасаваннем. Ён падсправаздачны Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 88. Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь:

1) ажыццяўляе агульнае кіраўніцтва падрыхтоўкай пытанняў, якія падлягаюць разгляду Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь;

2) вядзе пасяджэнні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь;

3) прадстаўляе Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь у адносінах з органамі і арганізацыямі ўнутры краіны і за мяжой;

4) падпісвае пастановы, прынятыя Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь;

5) прадстаўляе Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь кандыдатуры для выбрання на пасады Першага намесніка і намеснікаў Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Старшыні і членаў Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Старшыні Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь, Старшыні Праўлення Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь;

6) кіруе работай апарату Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь выдае распараджэнні.

Першы намеснік і намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь выконваюць па даручэнню Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь асобныя яго абавязкі і замяшчаюць Старшыню Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь у выпадку яго адсутнасці або немагчымасці ажыццяўлення ім сваіх абавязкаў.

Артыкул 89. Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь выбірае з ліку дэпутатаў пастаянныя камісіі і іншыя органы для вядзення законапраектнай работы, папярэдняга разгляду і падрыхтоўкі пытанняў, якія адносяцца да ведання Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, ажыццяўлення кантролю за выкананнем законаў.

У выпадку неабходнасці Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь можа ствараць следчыя, рэвізійныя і іншыя часовыя камісіі.

Артыкул 90. Для арганізацыі работы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ствараецца Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

У склад Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь уваходзяць Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Першы намеснік Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, намеснікі Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і дэпутаты ў парадку, прадугледжаным Рэгламентам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь узначальвае Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 91. Права заканадаўчай ініцыятывы ў Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь належыць дэпутатам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, пастаянным камісіям Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэзідэнту Рэспублікі Беларусь, Вярхоўнаму Суду Рэспублікі Беларусь, Вышэйшаму Гаспадарчаму Суду Рэспублікі Беларусь, Генеральнаму пракурору Рэспублікі Беларусь, Кантрольнай палаце Рэспублікі Беларусь, Нацыянальнаму банку Рэспублікі Беларусь, а таксама грамадзянам, якія валодаюць выбарчым правам, у колькасці не менш як 50 тысяч чалавек.

Артыкул 92. Паўнамоцтвы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь захоўваюцца аж да адкрыцця першага пасяджэння Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь новага склікання.

Артыкул 93. Дэпутатамі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь не могуць быць Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь, члены Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, суддзі, а таксама іншыя асобы, якія прызначаюцца на пасаду Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь або па ўзгадненню з ім.

Артыкул 94. Дэпутат Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь не нясе юрыдычнай адказнасці за сваю дзейнасць у Вярхоўным Савеце Рэспублікі Беларусь, якая ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Канстытуцыяй, як у перыяд выканання дэпутацкіх паўнамоцтваў, так і пасля іх спынення.

Дэпутат Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь не можа быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці, арыштаваны, іншым чынам пазбаўлены асабістай свабоды без згоды Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Крымінальная справа супраць дэпутата Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь можа быць узбуджана Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь са згоды Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, а ў перыяд паміж сесіямі са згоды Прэзідыума Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 95. Парадак дзейнасці Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, яго органаў і дэпутатаў вызначаецца Рэгламентам Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, які прымаецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь і падпісваецца яго Старшынёй, а таксама іншымі заканадаўчымі актамі Рэспублікі Беларусь.

147

Глава 4. ПРЭЗІДЭНТ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 96. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь з'яўляецца кіраўніком дзяржавы і выканаўчай улады.

Артыкул 97. Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь можа быць выбраны грамадзянін Рэспублікі Беларусь не маладзейшы за 35 гадоў і не старэйшы за 65 гадоў, які валодае выбарчым правам і пражывае ў Рэспубліцы Беларусь не менш дзесяці гадоў.

Артыкул 98. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь выбіраецца непасрэдна народам Рэспублікі Беларусь. Тэрмін паўнамоцтваў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь пяць гадоў. Адна і тая ж асоба не можа быць Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь больш двух тэрмінаў.

Кандыдаты на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь вылучаюцца не менш чым 40 дэпутатамі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, грамадзянамі Рэспублікі Беларусь пры наяўнасці не менш як 25 тысяч подпісаў выбаршчыкаў.

Выбары Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь назначаюцца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь не пазней чым за пяць месяцаў і праводзяцца не пазней чым за два месяцы да сканчэння тэрміну паўнамоцтваў папярэдняга Прэзідэнта.

Калі пасада Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аказалася вакантнай, выбары праводзяцца не раней чым праз 30 дзён і не пазней чым праз 70 дзён з дня адкрыцця вакансіі.

Артыкул 99. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь лічыцца выбраным, калі за яго прагаласавала больш як палавіна грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія прынялі ўдзел у галасаванні.

Калі ні адзін з кандыдатаў не набраў неабходнай колькасці галасоў, то ў двухтыднёвы тэрмін праводзіцца другі тур галасавання па двух кандыдатах, якія атрымалі найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў. Выбраным лічыцца кандыдат, які атрымаў пры паўторным галасаванні найбольшую колькасць галасоў выбаршчыкаў, што прынялі ўдзел у галасаванні, пры ўмове, што колькасць галасоў, пададзеных за гэтага кандыдата, больш колькасці галасоў, пададзеных супраць яго.

Парадак правядзення выбараў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь вызначаецца законам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 100. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь заступае на пасаду пасля прынясення Прысягі наступнага зместу:

Заступаючы на пасаду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, урачыста клянуся служыць народу Рэспублікі Беларусь, выконваць Канстытуцыю і законы Рэспублікі Беларусь, добрасумленна выконваць ускладзеныя на мяне высокія абавязкі.

Прысяга прыносіцца ва ўрачыстай абстаноўцы на спецыяльным пасяджэнні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь не пазней двух месяцаў з дня выбрання Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. З моманту прынясення Прысягі нававыбраным Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь паўнамоцтвы папярэдняга Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь спыняюцца.

Артыкул 101. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь:

1) прымае меры па ахове суверэнітэту, нацыянальнай бяспекі і тэрытарыяльнай цэласнасці Рэспублікі Беларусь, забеспячэнню палітычнай і эканамічнай стабільнасці, захоўванню правоў і свабод грамадзян;

2) стварае і скасоўвае міністэрствы, дзяржаўныя камітэты і іншыя цэнтральныя органы кіравання Рэспублікі Беларусь;

3) кіруе сістэмай органаў выканаўчай улады і забяспечвае іх узаемадзеянне з прадстаўнічымі органамі;

4) штогод прадстаўляе Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь даклады аб становішчы рэспублікі, па ўласнай ініцыятыве або па прапанове Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь інфармуе Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь аб рэалізацыі ўнутранай і знешняй палітыкі Рэспублікі Беларусь;

5) назначае ў парадку, прадугледжаным Канстытуцыяй, членаў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, прымае адстаўку і вызваляе ад пасады ўказаных асоб;

6) паведамляе Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь аб Праграме дзейнасці Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь;

7) мае права ўдзельнічаць у рабоце Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь і яго органаў, выступаць перад імі ў любы час з прамовай або паведамленнем;

8) прызначае суддзяў Рэспублікі Беларусь, акрамя тых, выбранне якіх аднесена да кампетэнцыі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь;

9) прызначае іншых службовых асоб, пасады якіх вызначаны ў адпаведнасці з законам, калі другое не прадугледжана Канстытуцыяй;

10) вырашае пытанні аб прыёме ў грамадзянства Рэспублікі Беларусь, яго спыненні і прадастаўленні прытулку;

11) узнагароджвае дзяржаўнымі ўзнагародамі Рэспублікі Беларусь, прысвойвае класныя чыны і званні;

12) ажыццяўляе памілаванне асуджаных грамадзян;

13) прадстаўляе Рэспубліку Беларусь у адносінах з іншымі дзяржавамі;

14) вядзе перагаворы і падпісвае міжнародныя дагаворы, назначае і адклікае дыпламатычных прадстаўнікоў Рэспублікі Беларусь у замежных дзяржавах і пры міжнародных арганізацыях;

(Заканчэнне на 3-й стар.)

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.)

15) прымае вярыцельныя і адзыўныя граматы акрэдытаваных пры ім дыпламатычных прадстаўнікоў замежных дзяржаў;

16) у выпадку стыхійнага бедства, катастрофы, а таксама беспарадкаў, што суправаджаюцца насіллем ці пагрозай з боку групы асоб і арганізацый, у выніку якіх узнікае небяспека жыццю і здароўю людзей, тэрытарыяльнай цэласнасці і існаванню дзяржавы, уводзіць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь або ў асобных яе мясцовасцях надзвычайнае становішча з унясеннем у трохдзённы тэрмін прынятага рашэння на зацвярджэнне Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь;

17) у выпадках, прадугледжаных у законе, мае права адкласці правядзенне забастоўкі або прыпыніць яе не больш чым на двухмесячны тэрмін;

18) падпісвае законы, мае права не пазней чым у дзесяцідзённы тэрмін з дня атрымання закона вярнуць яго са сваімі пярэчаннямі ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь для паўторнага абмеркавання і галасавання. Калі Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь большасцю не менш як 160 дэпутатаў Рэспублікі Беларусь пацвердзіць раней прынятае ім рашэнне, Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь абавязаны падпісаць закон у трохдзённы тэрмін; нявернуты ва ўказаны тэрмін закон лічыцца падпісаным;

19) мае права не падпісаць закон, які цягне дадатковыя расходы, не прадугледжаныя бюджэтам;

20) мае права адмяняць акты падведамных яму органаў выканаўчай улады;

21) прыпыняе рашэнні органаў мясцовых Саветаў у выпадку неадпаведнасці іх закону;

22) узначальвае Савет Бяспекі Рэспублікі Беларусь;

23) з'яўляецца Галоўнакамандуючым Узброенымі Сіламі Рэспублікі Беларусь і грамадзянскай абаронай Рэспублікі Беларусь;

24) уводзіць на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у выпадку ваеннай пагрозы або нападзення ваеннае становішча, аб'яўляе поўную або частковую мабілізацыю;

25) ажыццяўляе іншыя паўнамоцтвы, ускладзеныя на яго Канстытуцыяй і законамі Рэспублікі Беларусь.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь не мае права дэлегаваць якім-небудзь органам і службовым асобам свае паўнамоцтвы як кіраўніка дзяржавы.

Артыкул 102. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь выдае ў межах сваіх паўнамоцтваў указы і распараджэнні, арганізуе і кантралюе іх выкананне.

Артыкул 103. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь не можа займаць іншыя пасады, атрымліваць апрача заработнай платы грашовыя ўзнагароджанні, за выключэннем ганарараў за творы навукі, літаратуры і мастацтва.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прыпыняе членства ў палітычных партыях і іншых грамадскіх аб'яднаннях, якія дамагаюцца палітычных мэт, на ўвесь тэрмін паўнамоцтваў.

Артыкул 104. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь можа ў любы час падаць у адстаўку. Адстаўка Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь прымаецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 105. Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь можа быць зняты з пасады ў выпадку парушэння Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь або ўчынення ім злачынства, а таксама датэрмінова вызвалены ад пасады пры немагчымасці выканання ім сваіх абавязкаў па стану здароўя пастановай Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, прынятай большасцю не менш як 160 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Пытанне аб зняцці Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь можа быць пастаўлена па прапанове не менш як 40 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Заключэнне аб парушэнні Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь даецца Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь, аб учыненні злачынства спецыяльнай камісіяй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. З моманту вынясення заключэння Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь аб парушэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь ці заключэння спецыяльнай камісіі аб учыненні злачынства Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь не можа выконваць свае абавязкі да вынясення Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь адпаведнага рашэння.

У выпадку зняцця Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у сувязі з учыненнем злачынства справа па сутнасці абвінавачання разглядаецца Вярхоўным Судом Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 106. У выпадку вакансіі пасады Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь або немагчымасці выканання ім сваіх абавязкаў яго паўнамоцтвы пераходзяць да Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

У гэтым выпадку абавязкі Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь пераходзяць да Першага намесніка Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 107. Для рэалізацыі паўнамоцтваў выканаўчай улады ў галінах эканомікі, знешняй палітыкі, абароны, нацыянальнай бяспекі, аховы грамадскага парадку і іншых сферах дзяржаўнага кіраўніцтва пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь ствараецца Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 108. Кабінет Міністраў Рэспублікі Беларусь складае свае паўнамоцтвы перад нававыбраным Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Члены Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь назначаюцца і вызваляюцца ад пасады Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь. Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь, міністры замежных спраў, фінансаў, абароны, унутраных спраў, Старшыня Камітэта дзяржаўнай бяспекі Рэспублікі Беларусь назначаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь на пасады са згоды Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Прэм'ер-міністр Рэспублікі Беларусь ажыццяўляе непасрэднае кіраўніцтва дзейнасцю Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, падпісвае акты Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, якія маюць абавязковую сілу на ўсей тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, выконвае іншыя ўскладзеныя на яго функцыі.

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь мае права заслухаць справаздачу любога члена Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь па пытаннях выканання законаў Рэспублікі Беларусь. У выпадку парушэння членам Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі і законаў Рэспублікі Беларусь Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь мае права паставіць перад Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь пытанне аб датэрміновым вызваленні яго ад пасады.

Артыкул 109. Кампетэнцыя Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, парадак яго дзейнасці вызначаюцца на аснове Канстытуцыі Законам аб Кабінеце Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Глава 5. СУД

Артыкул 110. **Судовая ўлада ў Рэспубліцы Беларусь належыць судам.**

Судаўладкаванне ў Рэспубліцы Беларусь вызначаецца законам.

Утварэнне надзвычайных судоў забараняецца.

Артыкул 111. **Суддзі пры ажыццяўленні правасуддзя незалежныя і падпарадкоўваюцца толькі закону.**

Якое-небудзь умяшанне ў дзейнасць суддзяў па выкананню правасуддзя недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

Артыкул 112. Суддзі выконваюць свае абавязкі бестэрмінова. Гранічны ўзрост для заняцця пасады суддзі 60 гадоў. Бестэрміновому выбранню або назначэнню суддзяў павінен папярэднічаць 5-гадовы тэрмін знаходжання на пасадзе суддзі.

Падставы вызвалення суддзяў ад пасады прадугледжваюцца законам.

Суддзі не могуць ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць, выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай і навукова-даследчай, не звязанай з займаннем штатных пасад.

Артыкул 113. **Суды ажыццяўляюць правасуддзе на аснове Канстытуцыі, законаў Рэспублікі Беларусь і прынятых у адпаведнасці з імі іншых нарматыўных актаў.**

Калі пры разглядзе канкрэтнай справы суд прыйдзе да вываду аб неадпаведнасці нарматыўнага акта Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь або іншаму закону, ён прымае рашэнне ў адпаведнасці з Канстытуцыяй і законам і ставіць ва ўстаноўленым парадку пытанне аб прызнанні дадзенага нарматыўнага акта неканстытуцыйным.

Артыкул 114. **Справы ў судах разглядаюцца калегіяльна, а ў прадугледжаных законам выпадках аднаасобна суддзямі.**

У адпаведнасці з законам для разгляду асобных катэгорый спраў дзейнічае суд прысяжных.

Артыкул 115. **Разбор спраў ва ўсіх судах адкрыты.**

Слуханне спраў у закрытым судовым пасяджэнні дапускаецца толькі ў выпадках, устаноўленых законам, з захаваннем усіх правіл судаводства.

Артыкул 116. **Правасуддзе ажыццяўляецца на аснове спаборнасці і роўнасці бакоў у працэсе.**

Артыкул 117. **Бакі маюць права на абскарджанне рашэнняў, прыгавораў і іншых судовых пастаноў.**

Раздзел V. МЯСЦОВАЕ КІРАВАННЕ І САМАКІРАВАННЕ

Артыкул 118. Мясцовае кіраванне і самакіраванне ажыццяўляецца грамадзянамі Рэспублікі Беларусь праз мясцовыя Саветы, выканаўчыя і распарадчыя органы, органы тэрытарыяльнага грамадскага самакіравання, мясцовыя рэферэндумы, сходы і іншыя формы прамога ўдзелу ў дзяржаўных і грамадскіх справах.

Артыкул 119. Мясцовыя Саветы выбіраюцца грамадзянамі адпаведных адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак тэрмінам на чатыры гады.

Артыкул 120. Мясцовыя Саветы, выканаўчыя і распарадчыя органы ў межах кампетэнцыі вырашаюць пытанні мясцовага значэння зыходзячы з агульнадзяржаўных інтарэсаў і інтарэсаў насельніцтва, якое пражывае на адпаведнай тэрыторыі, выконваюць рашэнні вышэйстаячых органаў улады і кіравання.

Артыкул 121. Да выключнай кампетэнцыі мясцовых Саветаў адносяцца:

зацвярджэнне праграм эканамічнага і сацыяльнага развіцця, мясцовых бюджэтаў і справаздач аб іх выкананні;

устанаўленне ў адпаведнасці з законам мясцовых падаткаў і збораў;

вызначэнне ў межах, устаноўленых законам, парадку кіравання і распараджэння камунальнай уласнасцю;

стварэнне выканаўчых і распарадчых органаў, зацвярджэнне асігнаванняў на іх утрыманне і кантроль за іх дзейнасцю;

назначэнне мясцовых рэферэндумаў.

Артыкул 122. Мясцовыя Саветы з ліку дэпутатаў выбіраюць старшынь Саветаў, якія па пасадзе з'яўляюцца адначасова старшынямі выканаўчых камітэтаў.

Артыкул 123. Мясцовыя Саветы, выканаўчыя і распарадчыя органы на падставе дзеючага заканадаўства прымаюць рашэнні, якія маюць абавязковую сілу на адпаведнай тэрыторыі.

Артыкул 124. Рашэнні мясцовых Саветаў, якія не адпавядаюць заканадаўству, адмяняюцца вышэйстаячымі Саветамі.

Рашэнні мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў, якія не адпавядаюць заканадаўству, адмяняюцца адпаведнымі Саветамі, вышэйстаячымі выканаўчымі і распарадчымі органамі, а таксама Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 125. У выпадку сістэматычнага або яўнага невыканання мясцовым Саветам патрабаванняў заканадаўства ён можа быць распушчаны Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь. Іншыя падставы датэрміновага спынення паўнамоцтваў мясцовых Саветаў вызначаюцца законам.

Артыкул 126. Кампетэнцыя, парадак стварэння і дзейнасці органаў мясцовага кіравання і самакіравання вызначаюцца законам.

РАЗДЗЕЛ VI. ДЗЯРЖАЎНЫ КАНТРОЛЬ І НАГЛЯД

Глава 6. КАНСТЫТУЦЫЙНЫ СУД РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 127. **Кантроль за канстытуцыйнасцю нарматыўных актаў у Рэспубліцы Беларусь ажыццяўляецца Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь.**

Артыкул 128. **Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь выбіраецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь з кваліфікаваных спецыялістаў у галіне права ў колькасці 11 суддзяў на тэрмін 11 гадоў. Гранічны ўзрост членаў Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь 60 гадоў.**

Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, не могуць ажыццяўляць прадпрымальніцкую дзейнасць, выконваць іншую аплатную работу, акрамя выкладчыцкай і навукова-даследчай работы, не звязанай з займаннем штатных пасад.

Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, маюць права ў любы час падаць у адстаўку.

Прамое або ўскоснае ўздзеянне на Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь або яго членаў, звязанае з дзейнасцю па ажыццяўленню канстытуцыйнага кантролю, недапушчальнае і цягне адказнасць па закону.

Артыкул 129. Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь па сваёй ініцыятыве, а таксама па прапановах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, пастаянных камісій Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, не менш як 20 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь дае заключэнні:

аб адпаведнасці законаў, міжнародных дагаворных і іншых абавязацельстваў Рэспублікі Беларусь Канстытуцыі, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь;

аб адпаведнасці прававых актаў міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, указаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, пастаноў Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь, а таксама актаў Вярхоўнага Суда Рэспублікі Беларусь, Вышэйшага Гаспадарчага Суда Рэспублікі Беларусь, Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь, якія маюць нарматыўны характар, Канстытуцыі, законам і міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь мае права паводле свайго меркавання разгледзець пытанне аб адпаведнасці нарматыўных актаў любога іншага дзяржаўнага органа, грамадскага аб'яднання Канстытуцыі і законам Рэспублікі Беларусь, міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь.

Артыкул 130. **Нарматыўныя акты, міжнародныя дагаворныя або іншыя абавязацельствы Рэспублікі Беларусь, прызнаныя Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь неканстытуцыйнымі з прычыны парушэння імі правоў і свабод чалавека, лічацца не маючымі юрыдычнай сілы ў цэлым ці ў пэўнай іх частцы з моманту прыняцця адпаведнага акта.**

Іншыя нарматыўныя акты дзяржаўных органаў і грамадскіх аб'яднанняў, міжнародныя дагаворныя або іншыя абавязацельствы, прызнаныя Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь неадпаведнымі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, законам Рэспублікі Беларусь або міжнародна-прававым актам, ратыфікаваным Рэспублікай Беларусь, лічацца страціўшымі сілу ў цэлым або ў пэўнай іх частцы з моманту, які ўстанаўліваецца Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь.

Нарматыўна-прававыя акты міждзяржаўных утварэнняў, у якія ўваходзіць Рэспубліка Беларусь, прызнаныя Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь неадпаведнымі Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, яе законам або міжнародна-прававым актам, лічацца нядзеючымі на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь у цэлым або ў пэўнай іх частцы з моманту, які ўстанаўліваецца Канстытуцыйным Судом Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 131. **Заключэнні Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь з'яўляюцца канчатковымі, абскарджанню і апратэставанню не падлягаюць.**

Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь выносіць рашэнні простай большасцю галасоў ад поўнага складу суддзяў.

Артыкул 132. **Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь мае права ўносіць прапановы ў Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці змяненняў і дапаўненняў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, а таксама аб прыняцці і змяненні законаў Рэспублікі Беларусь. Такія прапановы падлягаюць абавязковаму разгляду Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь.**

Артыкул 133. **Асобы, выбраныя ў Канстытуцыйны Суд Рэспублікі Беларусь, не могуць быць прыцягнуты да крымінальнай адказнасці, арыштаваны, іншым спосабам пазбаўлены асабістай свабоды без згоды Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, акрамя выпадкаў затрымання на месцы ўчынення злачынства.**

Крымінальная справа супраць члена Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь можа быць узбуджана Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь са згоды Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 134. **Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь вызначаюцца законам.**

Глава 7. ПРАКУРАТУРА

Артыкул 135. **Нагляд за дакладным і аднастайным выкананнем законаў міністэрствамі і іншымі падведамнымі Кабінету Міністраў Рэспублікі Беларусь органамі, мясцовымі прадстаўнічымі і выканаўчымі органамі, прадпрыемствамі, арганізацыямі і ўстановамі, грамадскімі аб'яднаннямі, службовымі асобамі і грамадзянамі ўскладаецца на Генеральнага пракурора Рэспублікі Беларусь і падначаленых яму пракурораў.**

Пракуратура ажыццяўляе нагляд за выкананнем законаў пры расследаванні злачынстваў, адпаведнасцю закону судовых рашэнняў па грамадзянскіх, крымінальных справах і справах па адміністрацыйных правапарушэннях, у выпадках, прадугледжаных законам, праводзіць папярэдняе следства, падтрымлівае дзяржаўнае абвінавачанне ў судах.

Артыкул 136. Адзіную і цэнтралізаваную сістэму органаў пракуратуры ўзначальвае Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь, які выбіраецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь тэрмінам на дзесяць гадоў.

Ніжэйстаячыя пракуроры назначаюцца Генеральным пракурорам Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 137. **Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь і ніжэйстаячыя пракуроры незалежныя ў ажыццяўленні сваіх паўнамоцтваў і кіруюцца толькі законам. У сваёй дзейнасці Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь падсправаздачны Вярхоўнаму Савету Рэспублікі Беларусь.**

Артыкул 138. **Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці органаў пракуратуры вызначаюцца законам.**

Глава 8. КАНТРОЛЬНАЯ ПАЛАТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 139. Кантроль за выкананнем рэспубліканскага бюджэту, выкарыстаннем дзяржаўнай уласнасці, выкананнем актаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, якія рэгулююць адносіны дзяржаўнай уласнасці, гаспадарчыя, фінансавыя і падатковыя адносіны, ажыццяўляе Кантрольная палата Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 140. Кантрольная палата Рэспублікі Беларусь утвараецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь, дзейнічае пад яго кіраўніцтвам і падсправаздачная яму.

Артыкул 141. Старшыня Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь выбіраецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь па прадстаўленню Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь тэрмінам на пяць гадоў.

Артыкул 142. Кампетэнцыя, арганізацыя і парадак дзейнасці Кантрольнай палаты Рэспублікі Беларусь устанаўліваюцца законам.

РАЗДЗЕЛ VII. ФІНАНСАВАЯ СІСТЭМА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Артыкул 143. Фінансавая сістэма Рэспублікі Беларусь уключае дзяржаўныя цэнтралізаваныя фонды грашовых сродкаў і фінансы дзяржаўных прадпрыемстваў, устаноў, арганізацый.

На тэрыторыі Рэспублікі Беларусь праводзіцца адзіная бюджэтна-фінансавая, падатковая, грашова-крэдытная, валютная палітыка.

Банкаўская сістэма Рэспублікі Беларусь складаецца з Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь і іншых банкаў.

Нацыянальны банк Рэспублікі Беларусь рэгулюе крэдытныя адносіны, грашовае абарачэнне, устанаўлівае парадак разлікаў і валодае выключным правам эмісіі грошай.

Артыкул 144. Бюджэт Рэспублікі Беларусь з'яўляецца асноўным фінансавым планам фарміравання і расходавання грашовых сродкаў Рэспублікі Беларусь. Бюджэтную сістэму Рэспублікі Беларусь складаюць рэспубліканскі і мясцовыя бюджэты.

Артыкул 145. **Даходы бюджэту Рэспублікі Беларусь фарміруюцца за кошт падаткаў, якія ўстанаўліваюцца законам, іншых абавязковых плацяжоў, а таксама іншых паступленняў.**

Агульнадзяржаўныя расходы ажыццяўляюцца за кошт рэспубліканскага бюджэту ў адпаведнасці з яго расходнай часткай.

У адпаведнасці з законам у Рэспубліцы Беларусь могуць стварацца пазабюджэтныя фонды.

Артыкул 146. **Парадак складання, зацвярджэння і выканання бюджэтаў устанаўліваецца законам.**

Артыкул 147. **Справаздача аб выкананні рэспубліканскага бюджэту прадстаўляецца на разгляд Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь не пазней пяці месяцаў з дня заканчэння справаздачнага фінансавага года.**

Справаздача аб выкананні рэспубліканскага бюджэту публікуецца.

Артыкул 148. Рашэнні аб дзяржаўных пазыках, прыцягненні замежных крэдытаў і іншых фінансавых абавязацельствах Рэспублікі Беларусь, прадастаўленні бязвыплатнай дапамогі іншым дзяржавам прымаюцца Прэзідэнтам Рэспублікі Беларусь па ўзгадненню з Нацыянальным банкам Рэспублікі Беларусь у рамках агульнага ліміту дзяржаўнага доўгу, зацверджанага Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь.

РАЗДЗЕЛ VIII. ДЗЕЯННЕ КАНСТЫТУЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ І ПАРАДАК ЯЕ ЗМЯНЕННЯ

Артыкул 149. **Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь валодае вышэйшай юрыдычнай сілай. Законы і іншыя акты дзяржаўных органаў Рэспублікі Беларусь выдаюцца на аснове і ў адпаведнасці з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь.**

У выпадку разыходжання закона з Канстытуцыяй Рэспублікі Беларусь дзейнічае Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, а ў выпадку разыходжання іншага нарматыўнага акта з законам дзейнічае закон.

Артыкул 150. Пытанне аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь разглядаецца Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь па ініцыятыве не менш як 150 тысяч грамадзян Рэспублікі Беларусь, якія валодаюць выбарчым правам, не менш як 20 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь, Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, Канстытуцыйнага Суда Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 151. **Закон аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь можа быць прыняты пасля двух абмеркаванняў і адабрэнняў Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь з прамежкам не менш трох месяцаў.**

Змяненні і дапаўненні ў Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь не праводзяцца ў перыяд надзвычайнага становішча, а таксама ў апошнія шэсць месяцаў паўнамоцтваў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Артыкул 152. **Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, законы аб унясенні ў яе змяненняў і дапаўненняў, аб увядзенні ў дзеянне Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь і ўказаных законаў, законы аб тлумачэнні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь лічацца прынятымі, калі за іх прагаласавала не менш як 160 дэпутатаў Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.**

Змяненні і дапаўненні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь могуць быць праведзены праз рэферэндум. Рашэнне аб змяненні Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь шляхам рэферэндуму лічыцца прынятым, калі за яго прагаласавала большасць грамадзян, унесеных у спісы для галасавання.

Праграма тэлеперадач

Серада, 8 верасня

Беларускае тэлебачанне

8.00 Раніца рэспублікі.
8.10. Пад купалам Сусвету.
8.25. "Маці чалавечая". Дак. фільм.
9.00. Беларуская літаратура. 9-ы клас.
9.40. "Дзяжурная аптэка".
10.10. Кінанастальгія. "Раманс пра закаханых".
12.05. І "зорка" з "зоркаю" гаворыць... Шоу-праграма.
13.30. Навіны.
13.40. "Мацней за ўсе іншыя наказы". Маст. фільм.
15.20. "Чаплініяна". Фільм-балет.
16.25. Відзьма-нявідзьма.
17.30. Навіны.
17.40. "Бярэсце. Сустрэча з мінулым".
18.00. "Незнаёмая песня". Кароткаметражны фільм.
18.30. Навіны Бі-бі-сі.
19.00. Абласныя навіны (Гомель).
19.10. ТА "Рэха". Рэйтынг.
19.30. Топ-агент.
20.00. Дабрадзея. Людзі вёскі Дзічкі і іх лёсы.
20.35. Кантакт.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.35. Пад купалам Сусвету.
21.45. "Дзяжурная аптэка".
22.15. "Мацней за ўсе іншыя наказы". Маст. фільм.
23.50. НІКа.

Канал Астанкіна

5.00. Навіны.
5.20. Ранішняя гімнастыка.
5.30. Раніца.
7.45. Фірма гарантуе.
8.00. Навіны.
8.20. Паглядзі, паслухай...
8.40. "Проста Марыя". Маст. фільм.
9.30. Гандлёвы мост.
10.00. Дак. фільм "Дзяўчынка і рысь".
10.20. Джэм.
10.50. Прэс-экспрэс.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. "Айцец Сергій". Маст. фільм.
13.00. "Дробязі жыцця". 15-я і 16-я серыі.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.10. Справа.
15.25. "Прыгоды Тэдзі Ракспіна".
15.50. Музограф.
16.10. Між намі, дзяўчынкамі...
16.30. Клуб 700.
17.00. Навіны.
17.25. "Дзень добры, гэта я".
17.55. Надвор'е.
18.00. "Проста Марыя".
18.45. "Мініяцюра". Музычная праграма.
19.00. "Тайны веку". Перадача 4-я.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Рэпартаж ні аб чым.
20.55. Футбол. Зборная Венгрыі — зборная Расіі.
22.50. Вяслярны марафон у Крылацкім.
23.00. Навіны.
23.25. Валейбол. Чэмпіянат Еўропы.
0.10. Прэс-экспрэс.
0.20. MTV.

Канал Расія

7.00. Весткі.
7.20. Біржа працы.
7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Паралелі.
8.15. "Мой Дагестан". Расул Гамзатаў.
8.40. Сустрэчы ў Токіо.
9.10. Манера.
9.40. Мульці-пульці.
9.50. М.В.Гогаль. "Уладзімір III ступені". Частка 1-я.
10.35. Калі вам за...
11.05. "Санта-Барбара".
11.55. "Скончан баль". Балетмайстар Георгій Алексідзе.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.25. "Балкон". Маст. фільм.
14.45. Адкрыты чэмпіянат ЗША па тэнісу.
15.35. Там-там навіны.
15.50. Бізнес: новыя імёны.
16.05. Далёкі Усход.
16.50. "Аляксандр Мень. Слова пра Біблію".
17.15. Чалавек справы.
17.45. Парламенцкая гадзіна.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.25. "Санта-Барбара".
20.15. L-клуб.
21.00. Бізнес палітыка.
22.00. Весткі.
22.20. Аўтаімгненне.
22.25. Зоркі гавораць.
22.30. Спартыўная карусель.
22.40. Давайце разбяромся.
22.55. "Гастролі, гастролі..."
23.30. Фестываль аўтарскай песні.

Паказвае Санкт-Пецярбург

19.20. Факт.
19.45. Спорт.
20.00. Еўрапейскі калейдаскоп.
20.35. 600 секунд.
20.45. Ваш стыль.
20.50. Заўтра чакаецца...
20.55. Парад парадаў.
21.30. М.Фрыш. "Дон Жуан, ці Любоў да геаметрыі". Тэлеспектакль.
23.50. Музычны фільм.

Надвор'е

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаецца воблачнае з праясненнямі надвор'е, па паўночнаму ўсходу кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Віцебску — 13—15, Мінску, Магілёве — 14—16, Гродне, Гомелі — 15—17, Брэсце — 17—19 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак пераважна без ападкаў, толькі 9-га па поўдню месцамі невялікі кароткачасовы дождж. Тэмпература паветра ноччу — 3—8 градусаў цяпла, па паўночнаму ўсходу на глебе невялікія замаразкі, удзень — 14—19 градусаў цяпла.

Астранамічны календар — 8.09

Узыход і заход сонца: Мінск — 6.29, 19.45; Віцебск — 6.16, 19.37; Магілёў — 6.18, 19.34; Гомель — 6.19, 19.27; Гродна — 6.46, 19.57; Брэст — 6.47, 19.59.

Даўжыня дня ў Мінску — 13 гадзін 16 мінут.

Апошняя квадра — 9 верасня.

НАРОДНАЯ ГАЗЕТА

Рэкламнае бюро — 29-34-05;
факс — (0172) 27-33-96.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор даных, асабістых імён, геаграфічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, калі ў матэрыялах змешчаны даныя, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі.

Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара. Лісты чытачоў друкуюцца на мове арыгінала. Рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца.

Рэдакцыя "Народнай газеты" прымае заказы на змяшчэнне аб'яў, рэкламы.

Рэдакцыйныя тэлефоны: грамадская прыёмная — 29-60-86; прыёмная галоўнага рэдактара — 29-60-08; намеснікі галоўнага рэдактара — 29-69-04, 29-64-21, 27-22-16; юрыдычнае бюро — 29-69-68; карэктура — 29-62-12; стыльрэдактар — 29-64-04; мастак — 20-62-43; бухгалтэрыя — 29-60-21, 29-67-23; бізнес-бюро — 29-65-50; факс — 27-37-63.

Аглядальнікі па пытаннях дзейнасці: парламента рэспублікі, грамадска-палітычных арганізацый і рухаў — 29-66-04; урада рэспублікі — 29-68-12; мясцовых Саветаў — 29-61-56; дзяржаўных органаў — 29-64-78; аграрнай палітыкі — 29-60-42; экалогіі, ліквідацыі вынікаў чарнобыльскай трагедыі і НТП — 20-41-82; сацыяльнай пераарыентацыі эканомікі — 20-52-65; сацыяльнай пераарыентацыі сферы абслугоўвання — 29-69-68; сацыяльнага вывучэння грамадскай думкі і аналізу пошты — 29-68-03; культуры і нацыянальнага адраджэння — 29-61-56; маралі і права — 29-69-87, 29-61-76; сацыяльнай абароны асобы — 29-69-87; аператыўных падзей, фізкультуры і спорту — 20-83-97; палітычны каментатар — 29-65-01.

Тэлефоны карэспандэнцкіх пунктаў: у Брэсце — 5-73-19; у Віцебску — 5-12-12; у Гомелі — 55-81-05; у Гродне — 45-35-61; у Магілёве — 26-35-38; у Маскве — 365-16-44 у Берліне — (104930) 229-50-14.

Адрас рэдакцыі: 220010, Мінск, Дом урада.

Індэкс 63868
Выходзіць штодзённа, акрамя нядзелі і панядзелка. 250 разоў у год.

Падпісана ў друк у 19.10.
Газета аддрукавана ў друкарні выдавецтва "Беларускі Дом друку".
Спосаб друку — афсетны, фармат А-2
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Першы намеснік галоўнага рэдактара Андрэй ЮДЧЫЦ

220050, МИНСК, УЛ. К.МАРКСА, 5, КОМН. 5, 8, 14

ТЕЛЕФОНЫ (0172) 27-11-72, 27-11-84, 27-42-17
ФАКС (0172) 27-11-72

Фирма "САНТАНАС" • Р/с №5467179 в филиале №6
АКБ "Беларусь" • МФО 153001 • 809

САНТАНАС

ПРЕДЛАГАЕТ АКЦИОНЕРНОЕ ОБЩЕСТВО

МЕТАЛЛОПРОДУКЦИЯ

Наименование	Кол-во	Цена
1. Квадрат 32x32x400 ст. 0,9Г2С	10 т	290000 руб./т
2. Квадрат 30x30x4000 ШХ-15	10 т	290000 руб./т
3. Круг ст. 20x13 ø 150	2,8 т	850000 руб./т
4. Круг ст. 5СП ø 140	3,6 т	310000 руб./т
5. Круг ст. ШХ20 ø 34	3,9 т	250000 руб./т
6. Круг ст. 40ХН2МА ø 120	1 т	360000 руб./т
7. Лист ст. 09Г2С s 3,5	10 т	480000 руб./т
8. Лист 08КП s 0,9 мм	7,5 т	630000 руб./т
9. Полоса ст. 40 20x45x4000	10 т	290000 руб./т
10. Проволока ст.45 ø 3,5 мм	10 т	350000 руб./т
ø 4 мм	10 т	350000 руб./т
11. Полоса ст.3 30x70	7 т	380000 руб./т
4x80	10 т	380000 руб./т
10x70	5 т	380000 руб./т
12x100	6 т	380000 руб./т
5x200	6 т	380000 руб./т
6x140	5 т	380000 руб./т
8x140	5 т	380000 руб./т
20x90	6 т	380000 руб./т
20x45	5 т	380000 руб./т
12. Проволока ст. 45 ø 3,5 мм	5 т	350000 руб./т
ст. 45 ø 4 мм	20 т	350000 руб./т
13. Проволока сварочная СВО, 8Г2С ø 1,2	10 т	800000 руб./т
14. Проволока сварочная СВО, 8Г2С ø 1,6	10 т	750000 руб./т
15. Труба ø 146x7,7	10 т	440000 руб./т
16. Труба ø 152x6	2 т	750000 руб./т
ø 76x6	5 т	700000 руб./т
ø 36x4	2 т	770000 руб./т
ø 30x6	3,5 т	600000 руб./т
ø 50x3,5	3 т	800000 руб./т
ø 60x2,5	3 т	800000 руб./т
17. Труба газовая ø 32x3,2	20 т	865000 руб./т
ø 40x3,5	20 т	845000 руб./т
18. Труба нержавеющая 12Х20Н14С2 ø 96x12	1т	1900000 руб./т
19. Труба алюминиевая ø 22x1,8	5 т	2500000 руб./т
20. Труба ø 140x6	5,4 т	755000 руб./т
21. Труба ø 38x3,2	6 т	755000 руб./т
22. Уголок алюминиевый 85x85x10	1 т	2000000 руб./т
23. Труба ГОСТ 8731-74 ø 76x4	30 т	745000 руб./т
ø 76x8	4 т	745000 руб./т
24. Шестигранник N 27	10 т	500000 руб./т
25. Швеллер N 6,5	5 т	380000 руб./т
26. Лист ст. 3 СП s 6, 8, 10 мм	50 т	500000 руб./т
27. Арматура ø 12	60 т	480000 руб./т
28. Лист нерж. 12x18Н10Т s 12, 16 мм	10 т	2500000 руб./т

Тел. (0172) 27-42-17.

ФИТИНГИ

Наименование	Размер	Цена
1. Контрагайки	15	150 руб./шт.
	20	170 руб./шт.
	25	200 руб./шт.
	32	220 руб./шт.
2. Муфты	15	170 руб./шт.
	20	190 руб./шт.
	25	240 руб./шт.
	32	300 руб./шт.
3. Угольники	15	170 руб./шт.
	20	220 руб./шт.
	25	290 руб./шт.
	32	360 руб./шт.
4. Тройник	15	230 руб./шт.
	20	270 руб./шт.
	25	320 руб./шт.
5. Сгоны	15	400 руб./шт.
	20	400 руб./шт.
6. Отводы	15	400 руб./шт.
	20	400 руб./шт.
7. Муфты переходные	20x25	350 руб./шт.
	25x32	400 руб./шт.
	32x40	450 руб./шт.
8. Радиаторы чугунные МС-140		6300 руб./секция.

Тел. (0172) 27-11-84.

КАБЕЛЬНАЯ ЭЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКАЯ ПРОДУКЦИЯ

Наименование	Кол-во	Цена
1.Светильники ПСХ-60	1000 шт.	1500 руб./шт.
НСП-60	1000 шт.	1400 руб./шт.
НСП-200	1000 шт.	2000 руб./шт.
Лампа ДРЛ-250	1000 шт.	6500 руб./шт.
ДРЛ-400	1000 шт.	7000 руб./шт.
Лампа ЛД-20	20 шт.	1000 руб./шт.
Лампа РБ-30-1	20 шт.	1000 руб./шт.
Лампа ЛДУ-36	3000 шт.	1000 руб./шт.
2. Электродвигатели		
2,2 кВт 1500 об./мин. комб. 380	100 шт.	54000 руб./шт.
2,2 кВт 1500 об./мин. л. 380	100 шт.	52000 руб./шт.
3 кВт 3000 об./мин. ф. 380	100 шт.	52000 руб./шт.
3 кВт 3000 об./мин. л. 380	100 шт.	52000 руб./шт.
1,5 кВт 1000 об./мин. 380	100 шт.	52000 руб./шт.
3. Кнопки КЕ-181 исп. 2 красные	400 шт.	1500 руб./шт.
КЕ-011 исп. 2 красные	400 шт.	1500 руб./шт.
КЕ-011 исп. 3 красные	400 шт.	1500 руб./шт.
4. Держатель для сварки	500 шт.	3000 руб./шт.
5. Магнитные пускатели		
ПМ-12-040-242 закрытый	100 шт.	9000 руб./шт.
ПМА 3102 220 В	100 шт.	8000 руб./шт.
ПМА 3602 220 В	200 шт.	8000 руб./шт.
ПМА 3602 380 В	50 шт.	8000 руб./шт.
ПМЕ 111 110 В	200 шт.	8000 руб./шт.
220 В	200 шт.	8000 руб./шт.
380 В	200 шт.	8000 руб./шт.
ПМЛ 11004 380 В	200 шт.	8000 руб./шт.
6. Автоматические выкл.		
А 3161 15А	6 шт.	7500 руб./шт.
АЕ 2046 3,15 А	100 шт.	8100 руб./шт.
6,3 А	100 шт.	8100 руб./шт.
5 А	100 шт.	8100 руб./шт.
2,5 А	1000 шт.	8100 руб./шт.
8 А	100 шт.	8100 руб./шт.
4 А	100 шт.	8100 руб./шт.
7. Эл. магниты ЭМ-33-71-311-220 В	100 шт.	25000 руб./шт.
8. Вилка штепсельная	10000 шт.	200 руб./шт.
9. Изолента ПХВ	1000 кг	2500 руб./кг
10. Машина для точечной сварки МТР 1201	1000 шт.	950000 руб./шт.
МСС-901	1000 шт.	950000 руб./шт.
МТ-2202	1000 шт.	850000 руб./шт.
11. Машина для шовной сварки МШН-3701	1000 шт.	900000 руб./шт.
12. Автомат сварочный А1412 с ВДУ1202	1000 шт.	900000 руб./шт.
13. Трансформатор тока ТО.66 300 А	1000 шт.	100000 руб./шт.
100 А	1000 шт.	100000 руб./шт.
14. Трансформатор сварочный ТС-200	20 шт.	72000 руб./шт.
15. Дросель ДБИ-125	1000 шт.	2100 руб./шт.
ДБИ-700	1000 шт.	2100 руб./шт.
ДБИ-1000/ДРЛ-200	1000 шт.	5000 руб./шт.
16. ПВ-1	10000 м	160 руб./м
17. ПВ-2x1,5	1000 м	300 руб./км
18. АПВГ 2x2,5	10000 м	295 руб./м
19. АПВГ 4x4	10000 м	650 руб./м
20. АПВГ 2x4	30000 м	400 руб./м
21. АПВГ 2x5	1000 м	420 руб./м
22. АППВ 2x2,5	10000 м	200 руб./м
23. ПВГ 2x1,5	1000 м	300 руб./м
24. НБР 2x1	1000 м	220 руб./м
25. АПВ-4	10000 м	170 руб./м
26. АПВГ 2x2,5	10000 м	290 руб./м
27. ТРП 2x0,4	10000 м	60 руб./м
28. АВВГ 4x4	380 м	650 руб./м
29. ПТВГ 2x2,5	200 м	360 руб./м
30. АВВГ 3x6+1x4	340 м	650 руб./м
31. АПВ 6	2000 м	200 руб./м
32. АПВ 8	2000 м	230 руб./м
33. АПВ 10	10000 м	260 руб./м
34. ПВГ 2x0,6	3000 м	150 руб./м
35. ППВГ 2x1,5	500 м	600 руб./м
36. АПВГ 4x10	2900 м	2200 руб./м
37. РПШ 12x1,5 (кусками)	700 м	9000 руб./м
38. КПСВГЭ 7x1,5	1000 м	цена договорная
39. АКПСВГ 4x2,5	435 м	цена договорная
40. АКПСВГ 10x6	1000 м	цена договорная
41. КВВГ 5x1,5	600 м	цена договорная
42. АВВГ 3x4+2x2,5	500 м	цена договорная
43. АВВГ 3x6+1x4	230 м	цена договорная
44. Эмаль=провод	1000 м	цена договорная
45. Сварочный кабель	1000 м	цена договорная.

Тел. (0172) 27-11-72.

МАШИНОСТРОЕНИЕ

Наименование	Кол-во	Цена
1. Автопогрузчик 40810 г/п 5 т (Львов) двигатель Д243 (дизель)	1 шт.	20910000 руб./шт.
2. Автопогрузчик 40814 г/п 5 т (Львов)	1 шт.	12158000 руб./шт.
3. Полуприцеп МАЗ 9397040 с тентом 3-осный	2 шт.	14000000 руб./шт.
4. Электропогрузчик г/п 2 т ЕВ 717 (Болгария)	1 шт.	18419000 руб./шт.
5. Электрокар ЕС 301.2 (Болгария) самосвал	1 шт.	12715000 руб./шт.
6. Аккумуляторная батарея 2+40x4 А	1 шт.	5780000 руб./шт.
7. Электропогрузчик ЭП 103 К г/п 1 т	1 шт.	6800000 руб./шт.
8. Электропогрузчик ЭП 205 ИГ г/п 2 т щелочной	1 шт.	8000000 руб./шт.
9. УАЗ 3303 (бортовой)	2 шт.	16000000 руб./шт.
10. Сварочные полуавтоматы СПАР, предназначенные для сварки в среде защитного газа		
а) СПАР 20-70-1		1050000 руб./шт.
б) СПАР 20-70-2		1150000 руб.шт.
в) пуско-зарядное устройство СПАР 12-300		650 руб./шт.
г) пусковое устройство СПАР 300		600 руб./шт.

Тел. (0172) 27-11-84.

Наименование	Кол-во	Цена
1. Изолента ПХВ	1 т	2500 руб./кг
2. Труба 76x4	40 т	850 руб./т
3. Светильники ПСХ	500 шт.	1500 руб./шт.
НСП 60	500 шт.	1400 руб./шт.
НСП 200	500 шт.	2000 руб./шт.
Лампы ДРЛ 250	300 шт.	6500 руб./шт.
400	300 шт.	7000 руб./шт.
4. Провод ПВ 1	3000 м	150 руб./м

Продукция реализуется со склада в Бресте

Тел. в Бресте: 44-88-00, 44-84-14.

ЛАКОКРАСОЧНАЯ ПРОДУКЦИЯ

Наименование	Кол-во	Цена
1. Краска фасадная К4-1222	5000 кг	360 руб./кг
2. Эмаль МЛ различных цветов	3000 кг	2500 руб./кг
3. Краска коричневая масляная	5000 кг	800 руб./кг.

КУПИМ КРАСКУ.

Тел. (0172) 27-11-72.

ДРУГИЕ ВИДЫ ПРОДУКЦИИ

Наименование	Кол-во	Цена
1. Петли оконные	40	цена договорная
	60	цена договорная
	80	цена договорная
2. Петли дверные	левая	цена договорная
	правая	цена договорная
3. Ключи гаечные 12x13	1000 шт.	160 руб./шт.
14x17	1000 шт.	180 руб./шт.
4. Плита газовая "Таганок-2"	100 шт.	20000 руб./шт.
5. Вата "Прима" (мебельная)	30000 кг	900 руб./кг
6. Комплекс технических средств автоматизированных проходных		4900000 руб./комплекс
7. Мешок полиэтиленовый	200 шт.	130 руб./шт.
8. Цепь привязная для КРС	16000 шт.	950 руб./шт.
9. Рукавицы брезентовые	1000 шт.	650 руб./пара
10. Устройство цифровой индикации линейных перемещений и размеров (комплект с датчиками)		310000 руб./шт.
11. Окучник к агрегату КОН-2,8	100 шт.	6500 руб./шт.
12. Комплект фрез	3 комплекта	420000 руб./комплект
13. Прибор-индикатор контроля термической обработки "Пикот-2"		2400000 руб./шт.
14. Смеситель "Дождик"	40 шт.	18000 руб./шт.
15. Вентиль лат. ø 15	2000 шт.	1550 руб./шт.

Имеется широкий ассортимент лампочек автомобильных и технологического оборудования для мясоперерабатывающей отрасли АПК.

Тел. (0172) 27-11-84.

САНТАНАС

ГАРАНТИЯ И НАДЕЖНОСТЬ ДЕЛОВЫХ ОТНОШЕНИЙ!